

Μια συνοπτική κριτική αποδόμηση της μαρξιστικής θεωρίας για το κράτος

Οι θεωρίες για το κράτος, τα χαρακτηριστικά του, το πώς γεννήθηκε και διαμορφώθηκε στο ιστορικό προτσές, έπαιξαν σημαντικότερο ρόλο στην διαμόρφωση των προτάσεων μέσα στο επαναστατικό κίνημα όσον αφορά την τελική υπέρβασή του και την δημιουργία μιας ακρατικής αταξικής κοινωνίας.

Η επικράτηση συγκεκριμένων ιδεών και θέσεων πάνω σε αυτό το ζήτημα αποδείχτηκε καθοριστικό γεγονός όσον αφορά τα αποτελέσματα που παρήγαγε ιστορικά, π.χ. Ρώσικη Επανάσταση και ήταν το αντίθετο από αυτό που επεδίωκαν οι φορείς αυτών των θέσεων (Μαρξ - Ένγκελς).

Όσο σημαντικό είναι ως αναρχικοί να είμαστε σαφείς και ξεκάθαροι όσον αφορά τις προτάσεις μας και τους σκοπούς μας, άλλο τόσο σημαντική είναι η ιστορική αλλά και η θεωρητική γνώση και η κριτική ανάλυση ως ένας πολύτιμος οδηγός για την δράση μας.

Η “Συνοπτική κριτική αποδόμηση της μαρξιστικής θεωρίας για το Κράτος” θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως συμπληρωματική στην πρόσφατη έκδοσή μας **“ΓΙΑ ΤΟ ΞΕΠΕΡΑΣΜΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΓΙΑ ΜΙΑ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΑΚΡΑΤΙΚΗ - ΑΤΑΞΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ”** που αφορά τις προτάσεις του Επαναστατικού Αγώνα για μια ακρατική αταξική κοινωνία με την μορφή της συνομοσπονδίας.

Το κείμενο αποτελείται από 5 υποενότητες:

Στην πρώτη αναφέρονται οι θέσεις των Μάρξ και Ένγκελς που αφορούν το ερμηνευτικό σχήμα “Βάση και Εποικοδόμημα”, η σχέση δηλαδή μεταξύ οικονομίας και κράτους και στην συνεπαγόμενη θεωρία - πρότασή τους για το μεταβατικό στάδιο της “δικτατορίας του προλεταριάτου”, την προσωρινή χρησιμοποίηση του κράτους ή “μισοκράτους” για το πέρασμα από την καπιταλιστική στην κομμουνιστική κοινωνία και την υποτιθέμενη απονέκρωσή του αργότερα.

Στην δεύτερη υποενότητα, “Η κληρονομιά της Ρώσικης Επανάστασης”, γίνεται μια συνοπτική αποτίμηση της εφαρμογής των μαρξιστικών απόψεων για τον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό στη Ρωσία από τον Λένιν και τους μπολσεβίκους μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση και μία σύγκριση της Παρισινής Κομμούνας του 1871 και της Ρώσικης Επανάστασης.

Η Τρίτη υποενότητα αφορά τη “πρωτόγονη κομμουνιστική κοινωνία”, η τέταρτη την “γέννηση του κράτους” όπου διαψεύδεται η μαρξιστική οπτική της γέννησης του κράτους και ο ρόλος του ενώ στην πέμπτη υποενότητα “Μεταδομισμός και Μεταναρχισμός”, γίνεται μία κριτική στις σύγχρονες νεοαναρχικές ή μεταναρχικές θέσεις που αντλούν επιχειρήματα από το φιλοσοφικό ρεύμα του μεταδομισμού που αφορά τον σύγχρονο ρόλο της εξουσίας και του κράτους. Στο κείμενο παρατίθενται αποσπάσματα των θέσεων των Μάρξ - Ένγκελς (Κριτική της Πολιτικής Οικονομίας, Η καταγωγή της οικογένειας, της ατομικής ιδιοκτησίας και του κράτους, Αντι-Ντύρινγκ), αποσπάσματα της κριτικής του Μπακούνιν στους Μαρξ - Ένγκελς, κομμάτια των θέσεων των Λένιν, Τρότσκι (π.χ. κριτική του δεύτερου για την Παρισινή Κομμούνα), κομμάτια από το έργο του Κροπότκιν “Η Αλληλοβοήθεια” που αφορούν την περιγραφή “των προκρατικών ή μη ακρατικών κομμουνιστικών-

κοινοτιστικών κοινωνιών”, του φυλακισμένου ηγέτη του ΡΚΚ Αμπντουλάχ Οτσαλάν που αφορούν την μη κρατική μητρογραμμική κοινωνία και την γέννηση του κράτους (ασιατικός τρόπος γέννησης του κράτους) από το έργο του “Απελευθερώνοντας την Ζωή” και τέλος αποσπάσματα από το “Αναρχισμός σε Κίνηση” του Ισπανού αναρχικού συντρόφου Τόμας Ιμπάνιεθ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

“Κράτος; Τι ’ναι αυτό; Ελάτε δα! Ανοίξτε τ’ αφτιά σας, λοιπόν, γιατί τώρα θα σας πω το λόγο μου για το θάνατο των λαών. Κράτος λέγεται το πιο παγερό απ’ όλα τα παγερά τέρατα.

Κι επίσης παγερά ψεύδεται και τα ψέματα αυτά έρχονται από το στόμα του:

“Εγώ το κράτος, είμαι ο λαός.

Αυτό ’ναι ψέμα”.

Και οι πολιτικοί αυτοί οι «περιττοί»; Δείτε τους πως σκαρφαλώνουν οι ευκίνητοι πίθηκοι!

Σκαρφαλώνουν ο ένας στον άλλον κι έτσι σπρώχνονται στη λάσπη και στο βούρκο.

Όλοι τους θέλουν θρόνο: αυτό ’ναι η τρέλα τους, σαν να καθότανε η ευτυχία στο θρόνο!

Η λάσπη κάθεται συχνά πάνω στο θρόνο και συχνά επίσης κι ο θρόνος κάθεται πάνω στη λάσπη.

Τρελοί μου φαίνονται όλοι και αναρριχητικοί πίθηκοι και ακόλαστοι.²————

Ναυτία μου φέρνουν όλοι μαζί αυτοί οι ειδωλολάτρες.”

Φρ. Νίτσε “Έτσι μίλησε ο Ζαρατούστρα”

Το κράτος είτε ως γραφειοκρατική τάξη, είτε ως μηχανισμός που υπάρχει για να υπερασπίζεται τα συμφέροντα μιας μειοψηφικής οικονομικής ελίτ καταλαμβάνει ένα μικρό μέρος της ανθρώπινης ιστορίας. Η δημιουργία του ως μια αντρική εφεύρεση οφείλεται στην εδραίωση της πατριαρχίας, τον πρώτο έμφυλο κοινωνικό διαχωρισμό μεταξύ αντρών-γυναικών που υποβίβασε και υποδούλωσε την γυναίκα ως ιδιοκτησία του άντρα και ακολούθως οδήγησε στην ταξική διαίρεση της κοινωνίας, τον διαχωρισμό διοικούντων γραφειοκρατών-διοικουμένων, ιδιοκτητών και μη ιδιοκτητών, ελεύθερων και δούλων.

Το κράτος γενίκευσε τη χρήση του πολέμου ως πρακτική επέκτασης της ισχύος της μειοψηφικής εξουσιαστικής ελίτ με την κλοπή ή αλλιώς την απόσπαση και συσσώρευση πλούτου από άλλους και θεσμοποίησε την ιδιοκτησία. Η υπέρβαση και το ξεπέρασμά του είναι βασική προϋπόθεση για την απελευθέρωση της κοινωνίας από τους οποιουσδήποτε διαχωρισμούς, έμφυλους, ταξικούς, εθνικούς, είναι βασική προϋπόθεση για την χειραφέτηση του ανθρώπου ως προσωπικότητα. Και αυτό θα γίνει μέσα από

την οικοδόμηση μιας αυτοοργανωμένης κοινωνίας που θα άρει τους παραπάνω διαχωρισμούς.

Μέχρι και τις αρχές του 19^{ου} αιώνα όταν το έθνος-κράτος μόλις είχε κάνει την εμφάνισή του στο ιστορικό προσκήνιο μετά την Γαλλική Επανάσταση – υπήρχαν συνολικά λιγότερο από 30 κράτη παγκοσμίως, κυρίως πολυεθνικές αυτοκρατορίες– και ο εθνικισμός ως η πολιτική ιδεολογία του έθνους - κράτους δεν είχε κάνει ακόμα την εμφάνισή του στην Ευρώπη, το κράτος ως μηχανισμός διαχείρισης των κοινωνικών υποθέσεων θεωρούνταν “ως κάτι το φυσιολογικό”. Οι περισσότεροι διανοητές ή φιλόσοφοι από την εποχή της λεγόμενης Αναγέννησης, τον 16^ο αιώνα, από τον Μακιαβέλι, τους απολογητές του φιλελευθερισμού, τον Χομπς, τον Λοκ, τον Μοντεσκιέ ως τον Χέγκελ στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, πίστευαν στην αναγκαιότητα της ύπαρξης του κράτους ως μηχανισμού επίλυσης και εξισορρόπησης του “φυσικού” ανταγωνισμού των ατόμων και των κοινωνικοταξικών διαφορών και αντιφάσεων. Οι περισσότεροι από αυτούς ήταν υπέρ της κοινοβουλευτικής συνταγματικής μοναρχίας και εξέφραζαν την ανερχόμενη εμπορική αστική τάξη της εποχής τους, η οποία είχε σε αρκετές περιπτώσεις την οικονομική δύναμη και εξουσία αλλά πάλευε και για την πολιτική κυριαρχία εναντίον της παλιάς φεουδαρχικής τάξης πραγμάτων που παρήκμαζε σιγά-σιγά.

Τα επιχειρήματα πάνω στα οποία στήριξαν τις απόψεις τους για το κράτος ήταν σε πολύ μεγάλο βαθμό αντιιστορικά και ιδεαλιστικά καθώς αρκετοί από αυτούς θεωρούσαν ως φυσικό νόμο τον ανταγωνισμό των ατόμων, τον πόλεμο όλων εναντίον όλων από την αρχή της δημιουργίας της ανθρώπινης κοινωνίας (βλ. Χομπς) και πάνω σε αυτό βάσιζαν την ιδέα της αναγκαιότητας της ύπαρξης του κράτους που στέκει πάνω από την κοινωνία ως διαιτητής των ατομικών και ταξικών ανταγωνισμών και αντιθέσεων.

Όμως μετά τον Χέγκελ –ο οποίος στην νεότητά του διατύπωσε την ιδέα της υπέρβασης του κράτους ως προϋπόθεση για την ανθρώπινη χειραφέτηση και ολοκλήρωση ενώ στα ώριμα χρόνια του πέρασε στην υποστήριξη του κρατισμού– έγινε κατανοητό ότι το κράτος δεν υπήρχε πάντα αλλά εμφανίστηκε σε ένα ορισμένο στάδιο της εξέλιξης της ανθρώπινης κοινωνίας και η εμφάνισή του δεν ήταν αναπόφευκτη.

Ο στόχος του επαναστατικού εργατικού κινήματος από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα αποσκοπούσε ουσιαστικά στην υπέρβαση του κράτους και στην θεμελίωση της ακρατικής-αταξικής (κομμουνιστικής) κοινωνίας. Όμως μετά την εμπειρία της Ρώσικης Επανάστασης (1917-'21), όχι μόνο δεν έγινε υπέρβαση του κράτους και της ταξικής διαίρεσης αλλά θεμελιώθηκε το πιο ολοκληρωτικό-γραφειοκρατικό κράτος το οποίο αποτέλεσε και το κακό παράδειγμα-κληρονομιά για τους επόμενους αγώνες.

Κατοπινές επαναστάσεις όπως η κινεζική και οι ανταποικιακοί αγώνες μετά τον 2^ο παγκόσμιο πόλεμο σε χώρες του Τρίτου Κόσμου (Βιετνάμ, Αλγερία, Κούβα κλπ), υιοθέτησαν το έθνος-κράτος ως το όργανο χειραφέτησης και απελευθέρωσης από τα αποικιοκρατικά δεσμά ενώ αρκετές από αυτές τις χώρες σε οικονομικό-πολιτικό επίπεδο υιοθέτησαν το ολέθριο παράδειγμα της Σοβιετικής Ένωσης, δηλαδή την κρατικοποίηση της οικονομίας ως ένα

μεγάλο βαθμό και την μονοκομματική δικτατορία από το κίνημα που ηγήθηκε του απελευθερωτικού αγώνα.

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ ΒΑΣΗ ΚΑΙ ΕΠΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑ

Είναι το κράτος το εποικοδόμημα της οικονομικής βάσης της κοινωνίας ή αποτέλεσμα της ταξικής διαίρεσης της κοινωνίας ή όργανο της κυρίαρχης τάξης ή το αντίστροφο, το κράτος δημιούργησε και παγίωσε την ταξική διαίρεση της κοινωνίας;

Η σημασία αυτού του ερωτήματος αποδείχτηκε αρκετά σημαντική γιατί η απάντηση σε αυτό το ερώτημα, η ανάλυση πάνω σε αυτό το θεμελιώδες ζήτημα εμπεριείχε και την ανάλογη πρόταση για τον στόχο του επαναστατικού κινήματος.

Και η επικράτηση της ανάλογης πρότασης καθόρισε και τις ιστορικές εξελίξεις.

Το ότι το κράτος είναι νομοτελειακά δημιούργημα ή αποτέλεσμα της ταξικής διαίρεσης της κοινωνίας ή ότι είναι απλώς όργανο της κυρίαρχης άρχουσας τάξης όπως υποστήριζαν οι Μαρξ - Έγκελς, οδήγησε στην άποψη που εξέφρασαν ότι για να φθάσουμε στην ακρατική κομμουνιστική κοινωνία που ήταν ο στόχος του επαναστατικού κινήματος, πρέπει πρώτα να περάσουμε από ένα μεταβατικό στάδιο, αυτό του σοσιαλιστικού κράτους ή “μισοκράτους”, ή αλλιώς της “δικτατορίας του προλεταριάτου” το οποίο στη συνέχεια θα “μαραθεί” και θα “απονεκρωθεί” σταδιακά δίνοντας τη θέση του στον κομμουνισμό, δηλαδή σε μια κοινωνία χωρίς τάξεις και χωρίς κράτος, σε μια κοινωνία ελευθερίας και ισότητας.

“Ανάμεσα στην κεφαλαιοκρατική και την κομμουνιστική κοινωνία βρίσκεται η περίοδος της επαναστατικής μετατροπής της μίας στην άλλη. Και σε αυτή την περίοδο αντιστοιχεί μια πολιτική μεταβατική περίοδος που το κράτος της δεν μπορεί να είναι τίποτε άλλο παρά η επαναστατική δικτατορία του προλεταριάτου”, (Κ. Μαρξ - Κριτική του προγράμματος της Γκότα).

Η επικράτηση της άποψης αυτής και η προσπάθεια εφαρμογής της από τους μπολσεβίκους στην Ρώσικη Επανάσταση (1917 - '21) δεν είχε βέβαια ως αποτέλεσμα τον σταδιακό μαρασμό του “εργατικού” κράτους ή “μισοκράτους” όπως διακήρυσσαν οι Μαρξ και Έγκελς, ούτε οδήγησε στην ακρατική αταξική κοινωνία αλλά στο πιο ολοκληρωτικό και δεσποτικό κράτος στην ιστορία, όπου το κράτος είναι ο μοναδικός καπιταλιστής και στην ανάδυση μιας ανελέητης άρχουσας τάξης, της κρατικής γραφειοκρατίας που διαδέχθηκε τους ευγενείς μεγαλογαιοκτήμονες της τσαρικής εποχής και τους ολιγάριθμους ιδιώτες καπιταλιστές που υπήρχαν τότε στην Ρωσία.

Οι απολογητές του μαρξισμού-λενινισμού, του Λένιν, του Τρότσκι, του Στάλιν έχουν προβάλλει αρκετές δικαιολογίες για το αποτέλεσμα της Ρώσικης Επανάστασης και την εξέλιξη της Σοβιετικής Ένωσης. Από το γεγονός ότι δεν υπήρχαν οι κατάλληλες αντικειμενικές συνθήκες, δηλαδή υπήρχε οικονομική-βιομηχανική υποανάπτυξη στη Ρωσία η οποία βρισκόταν σε ένα ημι-φεουδαρχικό στάδιο, το ότι δεν επεκτάθηκε η επανάσταση στη Δυτική

Ευρώπη και η Ρωσία έμεινε μόνη της περικυκλωμένη από εχθρούς, ότι ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος και έγινε επέμβαση των ιμπεριαλιστών, ότι υπήρχε η αντίδραση εσωτερικών εχθρών όπως ήταν οι “κουλάκοι” αγρότες για την πάταξη των οποίων χρειαζόταν η διαιώνιση της “δικτατορίας του προλεταριάτου”, άρα η διαιώνιση της ύπαρξης του κρατικού μηχανισμού.

Άλλωστε σύμφωνα με τους Μαρξ - Ένγκελς ακριβώς γι’ αυτό χρειαζόταν υποτίθεται η εργατική τάξη, το κράτος μετά την επανάσταση. Για να συντρίψει τους εχθρούς, τους αστούς και να εξαλείψει τις κεφαλαιοκρατικές σχέσεις που δεν είχαν εξαλειφθεί ακόμα.

Γι’ αυτό η εργατική τάξη έπρεπε με την επανάσταση να καταλάβει την πολιτική εξουσία, δηλαδή το κράτος.

Και εδώ βρίσκεται η αγεφύρωτη και θεμελιώδης διαφορά των μαρξιστών με τους αναρχικούς που θεωρούν ότι το κράτος σε μια επανάσταση πρέπει να καταργηθεί άμεσα.

Πέρα από το ότι θα μπορούσε να αναρωτηθεί κανείς γιατί ο Λένιν και οι μπολσεβίκοι σε αντίθεση με τη θεωρία των Μαρξ - Ένγκελς προσπάθησαν να εφαρμόσουν τον σοσιαλισμό σε μια υπανάπτυκτη χώρα, θα εξετάσουμε κατά πόσο είναι υπεύθυνες οι ίδιες οι μαρξιστικές θεωρίες για την εξέλιξη της Ρώσικης Επανάστασης και την επικράτηση του ολοκληρωτισμού.

Στον πρόλογο της Κριτικής της Πολιτικής Οικονομίας, ο Μαρξ παραθέτει ένα κλασικό απόσπασμα της οπτικής του όπου η κοινωνία έχει ως βάση την οικονομία, τις οικονομικές-παραγωγικές σχέσεις πάνω στις οποίες στηρίζεται ένα νομικό και πολιτικό εποικοδόμημα, δηλαδή το κράτος:

“Στην κοινωνική παραγωγή της ζωής τους, οι άνθρωποι ⁵έρχονται σε καθορισμένες, αναγκαίες, ανεξάρτητες από την θέλησή τους, παραγωγικές σχέσεις που αντιστοιχούν σε μια ορισμένη βαθμίδα ανάπτυξης των υλικών παραγωγικών τους δυνάμεων.

Το σύνολο αυτών των παραγωγικών σχέσεων αποτελεί την οικονομική διάρθρωση της κοινωνίας, την πραγματική βάση που πάνω της υψώνεται ένα νομικό και πολιτικό εποικοδόμημα και στην οποία αντιστοιχούν ορισμένες μορφές κοινωνικής συνείδησης.

Ο τρόπος παραγωγής της υλικής ζωής καθορίζει την κοινωνική, πολιτική και πνευματική πορεία της ζωής γενικά.

Δεν είναι η συνείδηση των ανθρώπων που καθορίζουν το είναι τους, μα αντίθετα το κοινωνικό είναι τους καθορίζει την συνείδησή τους. Σε μια ορισμένη βαθμίδα της εξέλιξής τους, οι υλικές παραγωγικές δυνάμεις της κοινωνίας έρχονται σε αντίφαση με τις υπάρχουσες παραγωγικές σχέσεις ή – πράγμα που αποτελεί την νομική γι’ αυτό έκφραση– με τις σχέσεις ιδιοκτησίας, μέσα στις οποίες έχουν κινηθεί ως τώρα.

Από μορφές ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων οι σχέσεις αυτές μεταβάλλονται σε δεσμά τους. Τότε έρχεται μια εποχή κοινωνικής επανάστασης. Με την αλλαγή της οικονομικής βάσης ανατρέπεται, αργότερα ή γοργότερα το τεράστιο εποικοδόμημα”.

Εδώ όχι μόνο εκφράζει μια νομοτελειακή οικονομοκεντρική θέση στην εξέλιξη της ανθρώπινης κοινωνίας όπου η βάση είναι η οικονομία ενώ η ιδεολογία, η πολιτική και κατ’ επέκταση το κράτος, το εποικοδόμημα αλλά

εκφράζει και ποιες είναι οι προϋποθέσεις για την κοινωνική επανάσταση. Δηλαδή, η ανάπτυξη των υλικών παραγωγικών δυνάμεων οι οποίες έρχονται σε αντίφαση με τις υπάρχουσες παραγωγικές σχέσεις.

Από 'δω απορρέει και η άποψη ότι οι ώριμες συνθήκες για την επανάσταση είναι η πλήρης ανάπτυξη της βιομηχανίας και των κεφαλαιοκρατικών παραγωγικών δυνάμεων σε μια χώρα, άρα η επανάσταση θα ξεσπάσει στις αναπτυγμένες βιομηχανικές χώρες.

Στην Καταγωγή της οικογένειας, της ατομικής ιδιοκτησίας και του κράτους, ο Ένγκελς παραθέτει:

“Το κράτος είναι προϊόν της κοινωνίας σε μια ορισμένη βαθμίδα εξέλιξης. Το κράτος είναι η ομολογία ότι η κοινωνία μπερδεύτηκε σε μια αξεδιάλυτη αντίφαση με τον ίδιο τον εαυτό, ότι διασπάστηκε σε ασυμφιλίωτες αντιθέσεις που είναι ανήμπορη να εξορκίσει. Και για να μην φθείρουν οι αντιθέσεις, οι τάξεις με τα αντιμαχόμενα οικονομικά συμφέροντα τον εαυτό τους και την κοινωνία σε έναν άκαρπο αγώνα, έγινε αναγκαία μια δύναμη που φαινομενικά στέκει πάνω από την κοινωνία, για να μετριάξει την σύγκρουση, για να την κρατά μέσα στα όρια της “τάξεως”. Και η δύναμη αυτή που βγήκε από την κοινωνία μα που τοποθετήθηκε πάνω σε αυτήν, που όλο και περισσότερο αποξενώνεται απ’ αυτήν, είναι το κράτος”.

Παρακάτω ο Ένγκελς σημειώνει:

“Επειδή το κράτος γεννήθηκε από την ανάγκη να χαλιναγωγηθούν οι ταξικές αντιθέσεις, και επειδή ταυτόχρονα γεννήθηκε μέσα στη σύγκρουση αυτών των τάξεων, είναι κατά κανόνα κράτος της πιο ισχυρής οικονομικά κυρίαρχης τάξης που με τη βοήθεια του κράτους γίνεται και πολιτικά κυρίαρχη τάξη, και συνεπώς αποκτά νέα μέσα για την ανάπτυξη και την εκμετάλλευση της καταπιεζόμενης τάξης.

Έτσι, το αρχαίο κράτος ήταν πριν απ’ όλα κράτος των δουλκκτητών για την καταπίεση των δούλων, όπως το φεουδαρχικό κράτος ήταν όργανο των ευγενών για την καταπίεση των δουλοπάροικων και των κολίγων, και το σύγχρονο αντιπροσωπευτικό κράτος είναι όργανο εκμετάλλευσης της μισθωτής εργασίας απ’ το κεφάλαιο”.

Στο ίδιο έργο, στην Καταγωγή της οικογένειας, της ατομικής ιδιοκτησίας και του κράτους, το παραπάνω ερμηνευτικό σχήμα καταλήγει:

“Σε μια ορισμένη βαθμίδα της οικονομικής εξέλιξης, που αναγκαστικά είναι συνδεδεμένη με την διάσπαση της κοινωνίας σε τάξεις, το κράτος έγινε απαραίτητο εξαιτίας αυτής της διάσπασης [.....] Οι τάξεις θα εξαφανιστούν το ίδιο αναπόφευκτα όπως αναπόφευκτα έχουν δημιουργηθεί στο παρελθόν. Με την εξαφάνιση των τάξεων θα εξαφανιστεί αναπόφευκτα και το κράτος.

Η κοινωνία, που οργανώνει με νέο τρόπο την παραγωγή πάνω στη βάση της ελεύθερης και ισότιμης ένωσης των παραγωγών, θα βάλει ολόκληρη την κρατική μηχανή εκεί όπου θα είναι η πραγματική της θέση: στο μουσείο των αρχαιοτήτων.....”.

Η ανάλυση και το ερμηνευτικό σχήμα αυτό παρά το γεγονός ότι καταλήγει στην υπέρβαση του κράτους, σε μια ακρατική κοινωνία, καθορίζει και τον

χρόνο, την διαδικαστική εξελικτική σειρά που καταλήγει στην εξαφάνιση του κράτους.

Αφού το κράτος είναι αποτέλεσμα της δημιουργίας των κοινωνικών τάξεων και αφού είναι όργανο της κυρίαρχης οικονομικά (ιδιοκτησιακής) τάξης, άρα και η εξαφάνισή του θα έπεται της εξαφάνισης των κοινωνικών τάξεων, της κυρίαρχης οικονομικά τάξης και της ατομικής ιδιοκτησίας των μέσων παραγωγής.

Γι' αυτό και το διαλεκτικό σχήμα καταλήγει αναπόφευκτα στην πρόταση του μεταβατικού σταδίου, ότι ανάμεσα στον καπιταλισμό και την ακρατική κομμουνιστική κοινωνία θα μεσολαβήσει ένα διάστημα, αυτού του "σοσιαλιστικού" κράτους που υποτίθεται ότι δεν είναι κράτος με την ακριβή έννοια του όρου (;) ή αλλιώς η "δικτατορία του προλεταριάτου".

Δηλαδή με την επανάσταση η εργατική τάξη θα καταλάβει την πολιτική εξουσία, το κράτος, θα το "μετατρέψει" από αστικό σε εργατικό έτσι ώστε να συντρίψει την αστική τάξη και να εξαλείψει τις κεφαλαιοκρατικές σχέσεις οι οποίες δεν θα έχουν εξαλειφθεί από την αρχή της επανάστασης.

Όταν εξαλειφθούν οι κεφαλαιοκρατικές σχέσεις και αυτό θα γίνει με την εθνικοποίηση-κρατικοποίηση των μέσων παραγωγής που κατείχε πριν η αστική τάξη, όταν εξαφανιστούν γενικότερα οι κοινωνικές τάξεις και η ταξική διαίρεση, τότε το "εργατικό" κράτος δεν θα έχει λόγο ύπαρξης πια και θα "απονεκρωθεί" σιγά-σιγά δίνοντας τη θέση του στην ακρατική αταξική κοινωνία, δηλαδή στον κομμουνισμό.

Όπως λέει και ο Ένγκελς στο Αντι-Ντύρινγκ:

7
"Το προλεταριάτο παίρνει την εξουσία και μετατρέπει τα μέσα παραγωγής πρώτα απ' όλα σε κρατική ιδιοκτησία.

Έτσι όμως καταργεί τον ίδιο του τον εαυτό σαν προλεταριάτο (sic), έτσι καταργεί όλες τις ταξικές διαφορές και ταξικές αντιθέσεις, μαζί τους και το κράτος ως κράτος.

Η ως τώρα κοινωνία που κινείται μέσα σε ταξικές αντιθέσεις, χρειαζόταν το κράτος, δηλαδή μια οργάνωση της εκμεταλλεύτριας τάξης για την διατήρηση των εξωτερικών της όρων παραγωγής, δηλαδή κυρίως για να κρατάει με την βία την υφιστάμενη την εκμετάλλευση τάξη κάτω από τους όρους καταπίεσης που υπαγορεύεται από το δοσμένο τρόπο παραγωγής (δουλεία, δουλοπαροικία, μισθωτή εργασία).

Το κράτος ήταν ο επίσημος εκπρόσωπος ολόκληρης της κοινωνίας, η συνένωσή της σε ένα ορατό σώμα ήταν όμως τέτοιο μόνο εφόσον ήταν κράτος της τάξης εκείνης που, για την εποχή της, εκπροσωπούσε μόνο αυτή ολόκληρη την κοινωνία: στην αρχαιότητα ήταν το κράτος των δουλοκτητών-ελεύθερων πολιτών, στο μεσαίωνα της φεουδαρχικής αριστοκρατίας, στην εποχή μας, της αστικής τάξης. Όταν το κράτος γίνει επιτέλους πραγματικά εκπρόσωπος ολόκληρης της κοινωνίας (sic), τότε θα κάνει περιττό τον ίδιο του τον εαυτό.

Από τη στιγμή που δεν θα υπάρχει καμία κοινωνική τάξη που να χρειάζεται να την κρατά κανείς σε καταπίεση, από τη στιγμή που μαζί με την ταξική κυριαρχία, με τον αγώνα για αυθυπαρξία, που οφείλεται στην ως τώρα αναρχία της παραγωγής, θα εξαφανιστούν και οι συγκρούσεις και τα έκτροπα

(ακρότητες), που πηγάζουν από αυτόν τον αγώνα, θα εκλείψει και η ανάγκη μιας ιδιαίτερης δύναμης καταπίεσης, δηλαδή το κράτος.

Η πρώτη πράξη, με την οποία το κράτος προβάλλει πραγματικά σαν εκπρόσωπος ολόκληρης της κοινωνίας –η ανάληψη της κυριότητας των μέσων παραγωγής της κοινωνίας– είναι ταυτόχρονα και η τελευταία αυτοτελής πράξη του σαν κράτος. Η παρέμβαση της κρατικής εξουσίας στις κοινωνικές σχέσεις γίνεται περιττή στον ένα τομέα ύστερα από τον άλλο και τελικά αποκοιμείται (!).

Την θέση της διακυβέρνησης προσώπων καταλαμβάνει η διαχείριση πραγμάτων και η διεύθυνση των παραγωγικών λειτουργιών.

Το κράτος δεν “καταργείται” αλλά απονεκρώνεται. Με βάση αυτά πρέπει να εκτιμηθεί η φράση για το “ελεύθερο λαϊκό κράτος”, φράση που για ορισμένο χρονικό διάστημα είχε δικαίωμα ύπαρξης για προπαγανδιστικούς λόγους, αλλά που σε τελική ανάλυση είναι ανεπαρκής επιστημονικά. Με βάση αυτά πρέπει να εκτιμήσουμε το αίτημα των λεγόμενων αναρχικών για κατάργηση του κράτους από τη μία μέρα στην άλλη”.

Πώς βέβαια ακριβώς “απονεκρώνεται” το κράτος είναι κάτι που δεν μας το εξηγούν “επιστημονικά” οι Μαρξ και Ένγκελς, ούτε και αργότερα ο Λένιν στο «Κράτος και Επανάσταση» που έγραψε κατά την διάρκεια της Ρώσικης Επανάστασης τον Αύγουστο του 1917.

Πώς γίνεται ο ίδιος μηχανισμός υποδούλωσης της εργατικής τάξης, δηλαδή το κράτος το οποίο όπως οι Μαρξ και Ένγκελς λένε ότι είναι μία δύναμη που στέκει πάνω από την κοινωνία και είναι αποξενωμένη απ’ αυτήν, να χρησιμοποιηθεί ως το πολιτικό όργανο για την απελευθέρωσή της;

Όπως μάλιστα έγραψε ο ίδιος ο Μαρξ αναφερόμενος στην Παρισινή Κομμούνια του 1871 σε ένα γράμμα στον Κούγκελμαν στις 12 Απριλίου 1871, η επανάσταση “να μην περάσει τη γραφειοκρατική - στρατιωτική μηχανή από το ένα χέρι στο άλλο, όπως γινόταν ως τώρα (με τις προηγούμενες επαναστάσεις) αλλά να την τσακίσει, κι αυτό διότι το πολιτικό όργανο υποδούλωσης της εργατικής τάξης δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν πολιτικό όργανο της χειραφέτησής της”.

Δεν υπάρχει μεγαλύτερη αντίφαση από τα όσα υποστήριξαν οι Μαρξ και Ένγκελς όπου το ίδιο το κράτος ή “μισοκράτος” (sic) χρησιμοποιείται για την τελική υπέρβαση και εξαφάνιση του ίδιου.

Αντίθετα ο Ρώσος αναρχικός Μ. Μπακούνιν είχε προβλέψει στην κριτική του στις θεωρίες των Μαρξ και Ένγκελς ότι, “η οικοδόμηση ενός ισχυρού συγκεντρωτικού επαναστατικού κράτους θα οδηγήσει αναπόφευκτα στην εγκαθίδρυση μιας στρατιωτικής δικτατορίας [...] θα καταδικάσει ξανά τις μάζες, που θα κυβερνώνται με διατάγματα, στην αδράνεια [...] στην υποδούλωση και την εκμετάλλευση από μια νέα, οιονεί επαναστατική αριστοκρατία [...] κατά συνέπεια ο θρίαμβος των ιακωβίνων και των μπλανκιστών θα είναι ο θάνατος της επανάστασης”. (βλ. Πρόγραμμα της Διεθνούς Αδελφότητας).

Σε ένα άλλο σημείο της κριτικής του έλεγε ότι, “εάν το κράτος θέσει όλες τις εργασίες που εκτελούνται στην υπηρεσία του [...] στο πλαίσιο μιας ορισμένης μεταβατικής περιόδου [...] τότε το κράτος θα γίνει ο μοναδικός τραπεζίτης, ο

μοναδικός καπιταλιστής, ο μοναδικός οργανωτής. Θα είναι εκείνο που θα διευθύνει την εθνική εργασία και θα διανείμει τα προϊόντα της”.

Σε μια επιστολή του στην ισπανική εφημερίδα La Democratie τον Απρίλιο του 1868 πάλι σε μια κριτική στον εξουσιαστικό σοσιαλισμό του Μαρξ, αναφέρει: “Η ισότητα δίχως την ελευθερία οδηγεί στον δεσποτισμό του Κράτους [...] η πιο μοιραία σύζευξη που θα μπορούσε να σχηματιστεί θα ήταν εκείνη που θα συνδύαζε τον σοσιαλισμό με τον απολυταρχισμό, εκείνη που θα συνδύαζε τις βλέψεις των ανθρώπων για υλική ευημερία [...] με την δικτατορία ή τη συγκέντρωση όλων των πολιτικών και κοινωνικών εξουσιών στο Κράτος [...] Πρέπει να αναζητήσουμε την πλήρη οικονομική και κοινωνική δικαιοσύνη μόνο μέσω της ελευθερίας και ένας σοσιαλισμός που δεν αποδέχεται την ελευθερία ως τη μόνη δημιουργική αρχή [...] αναπόφευκτα [...] θα καταλήξει στη σκλαβιά και την κτηνωδία”.

Ο Μπακούνιν είχε προβλέψει μισό αιώνα πριν τον ολοκληρωτισμό της Σοβιετικής Ένωσης και των καθεστώτων του “υπαρκτού σοσιαλισμού”.

Η ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Πέρα όμως από την κριτική του Μπακούνιν και των αναρχικών ας δούμε ιστορικά την εφαρμογή των θεωριών των Μαρξ και Ένγκελς από τους μπολσεβίκους και τον Λένιν.

Μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση και αφού κατέλαβαν την πολιτική εξουσία στη Ρωσία, δηλαδή το κράτος, κρατικοποίησαν βιομηχανία, τα μέσα παραγωγής της ολιγάριθμης αστικής τάξης τα οποία είχαν καταληφθεί από τους εργάτες μετά την Φεβρουαριανή Επανάσταση (1917) και οι οποίοι είχαν συγκροτήσει σοβιέτ, δηλαδή εργατικά συμβούλια για την διαχείρισή τους. Η κρατικοποίηση των μέσων παραγωγής αρχικά στην βιομηχανία αντιστοιχούσε στον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό που διακήρυτταν οι Μαρξ και Ένγκελς και που σύμφωνα με τον Ένγκελς στο Αντι-Ντύρινγκ θα ήταν η τελευταία αυτοτελής πράξη ύπαρξης του κράτους.

Σε σχέση όμως με την αγροτιά που ήταν η συντριπτική πλειοψηφία της ρώσικης κοινωνίας χωρίς την συμμετοχή της οποίας δεν θα είχε πέσει το τσαρικό καθεστώς, ανέχτηκαν τον αναδασμό της γης σε ατομικούς κλήρους σε αντίθεση με αυτό που υποστήριξε ο Μαρξ, ότι δε πρέπει να επιτραπεί στους αγρότες ο αναδασμός τη γης των μεγαλογαιοκτημόνων και να σταθούν έτσι εμπόδιο στην αναγκαία διαδικασία του συγκεντρωτισμού. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι μία από τις αιτίες της αποτυχίας του πειράματος της Σοβιετικής Δημοκρατίας της Ουγγαρίας το 1919, ήταν ότι το “σοσιαλιστικό” κράτος ιδιοποιήθηκε την γη των μεγαλογαιοκτημόνων της φεουδαρχικής αριστοκρατίας υποχρεώνοντας τους χωρικούς - αγρότες να γίνουν υπάλληλοι των κρατικών αγροκτημάτων, κάτι που προκάλεσε την εχθρότητα των αγροτών-χωρικών που ήταν και η συντριπτική πλειοψηφία της κοινωνίας και υποστήριξαν στην αρχή το επαναστατικό εγχείρημα. Όμως η επιδίωξη των αγροτών ήταν ο αναδασμός της γης των μεγαλογαιοκτημόνων σε ατομικούς κλήρους. Και στη Ρωσία στην πλειοψηφία τους οι αγρότες μοίρασαν μετά την Φεβρουαριανή Επανάσταση την γη των μεγαλογαιοκτημόνων ευγενών σε ατομικούς κλήρους χωρίς να λείπουν όμως και οι περιπτώσεις εθελοντικής

κολεκτιβοποίησης όπως στις περιοχές της Ν.Α Ουκρανίας που μετά την αποχώρηση των Γερμανοαυστριακών και την λήξη του 1^{ου} παγκοσμίου πολέμου υπήρχε επιρροή από το αναρχικό μαχνοβίτικο κίνημα. Όμως κατά την διάρκεια του εμφυλίου πολέμου (1918-1921) το μπολσεβίκικο κράτος βρέθηκε σε έναν ανελέητο πόλεμο με την ρώσικη αγροτιά. Λόγω της κακής οικονομικής κατάστασης και των ελλείψεων αλλά κυρίως λόγω του κεντρικού σχεδιασμού της οικονομίας όπου δεν άφηναν καμία πρωτοβουλία στα σοβιέτ, είτε εργατικά είτε αγροτικά να αναλάβουν ρόλο στην διαχείριση της οικονομίας, για να αντιμετωπίσουν τις ελλείψεις και τον ανεφοδιασμό των πόλεων, οι μπολσεβίκοι κάτασχαν την σοδειά ή μέρους της σοδειάς των χωρικών.

Οι χωρικοί ανταπαντούσαν με σαμποτάζ της αγροτικής παραγωγής, με την απόκρυψη ή καταστροφή μέρους της σοδειάς τους, σκότωναν τα ζώα που και αυτά τα κάτασχε το κράτος ενώ ο Κόκκινος Στρατός προχωρούσε σε βίαιες επιτάξεις, κατασχέσεις, εκτελέσεις χωρικών όπου η προπαγάνδα ενοχοποιούσε τους κουλάκους (εύπορους αγρότες) που ήταν εχθροί του σοσιαλισμού. Τον Μάρτιο του 1921 μετά την αιματηρή καταστολή της Κομμούνας της Κροστάνδης και της καταστολής του μαχνοβίτικου κινήματος και των αναρχικών στην Ουκρανία, ο Λένιν εξαγγέλλει την ΝΕΠ (Νέα Οικονομική Πολιτική) για να κατευνάσει τακτικίστικα τους αγρότες.

Η ΝΕΠ αφήνει ένα μεγάλο περιθώριο “αστικής” οικονομίας όπως το να μπορούν να πουλούν οι αγρότες τα ίδια τους τα προϊόντα ενώ αφήνει ελεύθερη την βιοτεχνική οικογενειακή παραγωγή μικρής κλίμακας κρατώντας βέβαια στα χέρια του σοσιαλιστικού κράτους την βιομηχανία. Οι μπολσεβίκοι θεωρούσαν ότι το να πουλάνε τα προϊόντα τους οι ίδιοι οι αγρότες για να μπορούν να επιβιώσουν ότι ήταν μια καπιταλιστική οικονομική δραστηριότητα!

Η ΝΕΠ έλαβε τέλος το 1927 όταν ο Στάλιν, διάδοχος του Λένιν, κρατικοποίησε με τη βία το σύνολο της γεωργικής γης –η λεγόμενη “κολεκτιβοποίηση”– μετατρέποντας τους μικρομεσαίους κυρίως ιδιοκτήτες αγρότες σε μισθωτούς αγρεργάτες που δούλευαν για λογαριασμό του κράτους-εργοδότη στα κρατικά πλέον αγροκτήματα (κολχόζ).

Όπως και στα χρόνια του εμφυλίου, η “κολεκτιβοποίηση” συνάντησε σφοδρές αντιδράσεις από την αγροτιά με αποτέλεσμα πογκρόμ, επιτάξεις, κατασχέσεις, εκτελέσεις, εκτοπίσεις σε στρατόπεδα καταναγκαστικής εργασίας και άλλα “σοσιαλιστικά” μέτρα.

Παρά την ολοκληρωτική κρατικοποίηση της γεωργίας τα προβλήματα ανεφοδιασμού των πόλεων παρέμειναν ενώ η επίταξη της αγροτικής σοδειάς προκάλεσε εκατομμύρια θανάτων από λιμό, κυρίως στην Ουκρανία, τον σιτοβολώνα της Ρωσίας, γεγονός που ανάγκασε την Σοβιετική Ένωση να εισάγει σιτάρι από τις ΗΠΑ!

Με βάση την θεωρία του μεταβατικού σταδίου της “δικτατορίας του προλεταριάτου” θα μπορούσε να ρωτηθεί κανείς: Αφού γύρω στα 1930, 13 χρόνια μετά την Επανάσταση του '17, όταν οι κεφαλαιοκρατικές σχέσεις με την έννοια της ατομικής ιδιοκτησίας των μέσων παραγωγής είχαν εξαλειφθεί ολοκληρωτικά, είτε στη βιομηχανία (ήδη από το 1918) είτε στη γεωργία (από

το 1927), όταν η αστική τάξη είχε εξαφανιστεί όπως και η παλιά γαιοκτητική τάξη των ευγενών της τσαρικής εποχής, όταν όλοι οι “αντιδραστικοί”, εσέροι, μενσεβίκοι, αναρχικοί είχαν εξοντωθεί ή βρίσκονταν στην φυλακή, την εξορία και στα στρατόπεδα καταναγκαστικής εργασίας, όταν ακόμα και η “αριστερή” αντιπολίτευση εντός του μπολσεβίκικου κόμματος όπως ο Τρότσκι, είχε εξαλειφθεί, γιατί δεν “αυτοδιαλύθηκε” ή δεν “απονεκρώθηκε” το “εργατικό” κράτος σύμφωνα με την θεωρία των Μαρξ και Ένγκελς για να δώσει τη θέση του στην ακρατική κομμουνιστική κοινωνία;

Υπήρχαν βέβαια ήδη από την εποχή του Λένιν κριτικές για την ανάπτυξη μιας γραφειοκρατίας που κατέπνιγε τόσο την κοινωνία, όσο και το κόμμα.

Ακόμα και οι τροτσικιστές στην δεκαετία του '30 παρά τις καταγγελίες τους εναντίον του σταλινικού καθεστώτος θεωρούσαν το σοβιετικό κράτος ως ένα “εργατικό” κράτος με γραφειοκρατικές “παρεκκλίσεις” γιατί είχε εξαλειφθεί πλήρως η ατομική ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής κάτι που θεωρούνταν ως προϋπόθεση για τον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό.

Ο Λένιν κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου και μετά εξέλιξε την θεωρία του μεταβατικού σταδίου της “δικτατορίας του προλεταριάτου” με βάση τις ιδιαίτερες ρώσικες συνθήκες που δεν ήταν ώριμες σύμφωνα με την θεωρία των Μαρξ - Ένγκελς για το πέρασμα από τον καπιταλισμό στον κομμουνισμό. Για να δικαιολογήσει τον αυταρχισμό και τις αντιφάσεις του καθεστώτος του, τις γραφειοκρατικές “παρεκκλίσεις”, αλλά κυρίως την αναποτελεσματικότητα του καθεστώτος να ικανοποιήσει τις πιο βασικές ανάγκες του πληθυσμού, επιμήκυνε το σύντομο κατά τους Μαρξ-Ένγκελς μεταβατικό στάδιο του “εργατικού” κράτους ή “μισοκράτους”. Επειδή κατά τον Λένιν οι συνθήκες στη Ρωσία χαρακτηρίζονται από, α) την πατριαρχική, δηλαδή σε μεγάλο βαθμό, φυσική, αγροτική οικονομία, β) την μικρή εμπορευματική παραγωγή, γ) τον ιδιωτικό καπιταλισμό, δ) τον κρατικό καπιταλισμό, ε) τον σοσιαλισμό (βλ. ομιλία του Λένιν στο 4^ο Συνέδριο της Κομμουνιστικής Διεθνούς), για να γίνει το πέρασμα στον σοσιαλισμό στη Ρωσία, θα ήταν πιο εύκολα τα πράγματα αν πριν την επανάσταση είχε περάσει η χώρα από το στάδιο του κρατικού καπιταλισμού.

Έτσι η “Σοσιαλιστική Δημοκρατία των Σοβιέτ” εκφράζει την “θέληση της εξουσίας των σοβιέτ να διασφαλίσουν την μετάβαση στον σοσιαλισμό, όμως αυτή σε καμία περίπτωση δεν σημαίνει ότι η νέα οικονομική πραγματικότητα είναι σοσιαλιστική. Ακόμα παραπέρα από υλική, από οικονομική άποψη, από άποψη της παραγωγής, δεν βρισκόμαστε ούτε στον προθάλαμο του σοσιαλισμού”.

Τι ομολογεί εδώ ο Λένιν;

Ότι η πραγματικότητα μετά και την Οκτωβριανή Επανάσταση δεν είναι καν σοσιαλιστική γιατί δεν υπήρχαν οι ώριμες συνθήκες αλλά το τότε σύστημα στη Σοβιετική Ένωση αντιπροσώπευε “το χτίσιμο των βάσεων του σοσιαλισμού”.

Δηλαδή μια μετάβαση στο μεταβατικό στάδιο που είχαν διατυπώσει οι Μαρξ και Ένγκελς. Γι' αυτό καταλήγει ότι τα μεταβατικά στάδια πλέον για τη Ρωσία είναι:

A) “μακροχρόνια κοιλοπονήματα”.

B) “πρώτη φάση της κομμουνιστικής κοινωνίας”,

Γ) “ανώτερη φάση της κομμουνιστικής κοινωνίας” (βλ. Λένιν – «Ο Μαρξισμός για το κράτος»).

Ο Λένιν υποστηρίζει ότι “ότι ο κρατικομονοπωλιακός καπιταλισμός είναι η πληρέστερη υλική προετοιμασία του σοσιαλισμού, είναι τα πρόθυρά του και το σκαλοπατάκι εκείνης της ιστορικής κλίμακας που ανάμεσα σε αυτό και στο σκαλοπατάκι που λέγεται σοσιαλισμός, δεν υπάρχουν άλλα ενδιάμεσα σκαλοπάτια και αυτό γιατί “ο σοσιαλισμός δεν είναι τίποτε άλλο παρά το κρατικο-καπιταλιστικό μονοπώλιο που χρησιμοποιείται προς όφελος του λαού και γι’ αυτό το λόγο έπαψε να είναι καπιταλιστικό μονοπώλιο”!!

Το συμπέρασμα που μπορεί να βγάλει κανείς είναι η σωρεία των αντιφάσεων και αυτοαναιρέσεων των εφαρμοστών του “επιστημονικού σοσιαλισμού” για να δικαιολογήσουν την αποτυχία τους. Τελικά θα υπερβούμε το κράτος μέσω του ίδιου του κράτους χρησιμοποιώντας το ως μέσο “απελευθέρωσης” και πριν από αυτό θα εξαλείψουμε τις κεφαλαιοκρατικές σχέσεις μέσω του ίδιου του καπιταλισμού, μέσω του κρατικο-καπιταλιστικού μονοπωλίου!!

Αυτή είναι η ουσία του “επιστημονικού σοσιαλισμού”!

Οι αντιφάσεις και η έλλειψη ρεαλισμού της θεωρίας των Μαρξ-Ένγκελς για το μεταβατικό στάδιο του “εργατικού” κράτους φαίνονται από μια σύγκριση μεταξύ της Παρισινή Κομμούνιας του 1871 για την οποία έγραψε ο Μαρξ στο «Εμφύλιος πόλεμος στην Γαλλία» παρουσιάζοντάς την καιροσκοπικά ως την πρώτη εφαρμογή της “δικτατορίας του προλεταριάτου” και των χαρακτηριστικών της Σοβιετικής Ένωσης από τον Οκτώβρη του 1917 και μετά. Γράφει ο ίδιος ο Μαρξ για την Κομμούνια που την παρουσιάζει ως “κράτος”:
“Πρώτο διάταγμα της Κομμούνιας ήταν το διάταγμα για την κατάργηση του μόνιμου στρατού και για την αντικατάστασή του με τον ένοπλο λαό....”

Ο μόνιμος στρατός ήταν από την αρχή της γέννησης του κράτους μια ειδική δύναμη επιβολής και καταναγκασμού που δεν συμπίπτει με τον “αυτοοργανωμένο σε ένοπλη δύναμη πληθυσμό” όπως λέει και ο Ένγκελς στην «Καταγωγή της οικογένειας, της ατομικής ιδιοκτησίας και του κράτους» περιγράφοντας την διαφορά της προκρατικής κοινωνίας που ήταν οργανωμένη σε γένη και φυλές με την δημιουργία του κράτους.

Ο ένοπλος λαός στην Κομμούνια ήταν η Εθνοφρουρά, οι Ομόσπονδοι που ήταν ένοπλοι εργάτες οργανωμένοι κατά συνοικίες και οι οποίοι εξέλεγαν τους αξιωματικούς τους. Αντίθετα στην Ρωσία των σοβιέτ ιδρύθηκε ο Κόκκινος Στρατός, μια δύναμη επιβολής κατά το πρότυπο του αστικού κρατικού στρατού και κυρίως του πρωσικού με τη κλασική ιεραρχία που διέπει τέτοια σώματα. Βλέπουμε ότι από την σύγκριση της Παρισινή Κομμούνιας και της Ρωσίας, οι δύο επαναστάσεις ακολούθησαν εντελώς διαφορετικές κατευθύνσεις.

Ο ίδιος ο Μαρξ γράφει για την Κομμούνια:

“Η αστυνομία, που ως τότε ήταν όργανο της κυβέρνησης του κράτους στερήθηκε αμέσως όλες τις πολιτικές της λειτουργίες και μετατράπηκε σε υπεύθυνο και ανακλητό σε οποιαδήποτε στιγμή όργανο της Κομμούνιας”.

Αντίθετα στην Ρωσία ιδρύθηκε από τους μπολσεβίκους τον Δεκέμβριο του 1917 η Τσέκα, μια μυστική δύναμη ασφαλείας που κατευθύνεται απευθείας από τα ανώτατα κλιμάκια του “εργατικού” κράτους, δηλαδή από τον ηγέτη του κόμματος-κράτους, δεν λογοδοτούσε πουθενά αλλού, είχε απεριόριστες

εξουσίες και της δόθηκε το δικαίωμα επιβολής θανατικών εκτελέσεων χωρίς καν δίκες. Συνεχίζει ο Μαρξ για την Κομμούνα:

“Η Κομμούνα συγκροτήθηκε από τους δημοτικούς συμβούλους που είχαν εκλεγεί με βάση το καθολικό δικαίωμα στα διάφορα διαμερίσματα του Παρισιού. Οι σύμβουλοι αυτοί ήταν υπεύθυνοι και σε οποιαδήποτε στιγμή ανακλητοί.

Στην πλειονότητά τους αποτελούνταν φυσικά από εργάτες ή από αναγνωρισμένους εκπροσώπους της εργατικής τάξης...”

Πόση ομοιότητα είχε το δικαίωμα της εκλογής και επιλογής των εκπροσώπων του δημοτικού συμβουλίου από τον λαό και τους εργάτες του Παρισιού με τη δικτατορία των μπολσεβίκων στη Ρωσία όπου η κυβέρνηση και οι υποτιθέμενοι εκπρόσωποι της εργατικής τάξης δεν ήταν καν εκλεγμένοι και δεν ελέγχονταν, δεν υπήρχε αιρετότητα ούτε ανακλητότητα, όπου ακόμα και στα σοβιέτ από ένα σημείο και μετά μόνο μπολσεβίκοι μπορούσαν να είναι μέλη παρά το γεγονός ότι είχαν στερηθεί οποιαδήποτε δυνατότητα να αναλάβουν ρόλο στην διαχείριση της παραγωγής, της οικονομίας και των κοινωνικών υποθέσεων γενικά;

Πόση ομοιότητα υπήρχε ανάμεσα στους δημοτικούς συμβούλους και τους δημοσίους υπαλλήλους της Κομμούνας που είχαν μετατραπεί από υπάλληλοι του κράτους σε όργανα της Κομμούνας και πληρώνονταν με μισθό εργάτη και τους γραφειοκράτες της σοσιαλιστικής Ρωσίας, τα μέλη του κόμματος των μπολσεβίκων, τους διευθυντές κρατικών εργοστασίων και επιχειρήσεων, τα μέλη του Πολιτικού Γραφείου που αμείβονταν πλουσιοπάροχα;

Ο ίδιος ο Τρότσκι ως οπαδός του συγκεντρωτισμού όπως ¹³ και ~~όλοι~~ οι μπολσεβίκοι, τον Φεβρουάριο του 1921, σε ένα πρόλογο που είχε γράψει για την Παρισινή Κομμούνα, επισήμανε τις τεράστιες διαφορές της Κομμούνας με το καθεστώς της Σοβιετικής Ρωσίας που είχε προκύψει μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση. Ο Τρότσκι διατύπωσε την άποψη ότι η Κομμούνα ηττήθηκε λόγω της έλλειψης ύπαρξης ενός προλεταριακού κόμματος που θα καθοδηγούσε την εργατική τάξη του Παρισιού ενώ μεμφόταν τα ομοσπονδιακά χαρακτηριστικά της Κομμούνας ως αιτία παθητικότητας και αναποφασιστικότητας.

“Εν προκειμένω η παθητικότητα και η αναποφασιστικότητα (της Κομμούνας) ήταν απόρροια της ιερής αρχής της ομοσπονδίας και της αυτονομίας. Το Παρίσι, βλέπετε, δεν είναι παρά μια κομμούνα ανάμεσα στις άλλες.

Το Παρίσι δεν θέλει (ειρωνικά) να επιβάλλει τίποτε σε κανέναν. Δεν αγωνίζεται για την δικτατορία, εκτός αν πρόκειται για μια «παραδειγματική δικτατορία». Εν ολίγοις, πρόκειται για μια προσπάθεια αντικατάστασης της αναπτυσσόμενης προλεταριακής επανάστασης με μια μικροαστική μεταρρύθμιση: την αυτονομία των κομμούνων”.

Η αυτονομία των κομμούνων και ο φεντεραλισμός είναι για τον Τρότσκι και τους μπολσεβίκους μια “μικροαστική μεταρρύθμιση”. Για τον Τρότσκι ο φεντεραλισμός ήταν η αιτία που δεν επεκτάθηκε η Κομμούνα πέρα από το Παρίσι σε άλλες πόλεις και να συντριβούν οι αντίπαλοι: “Αντί αυτής της επιθετικής πολιτικής, που ήταν η μόνη που θα μπορούσε να σώσει την κατάσταση, οι ηγέτες του Παρισιού προσπάθησαν να περιοριστούν στην κοινοτική αυτονομία τους. Δεν θα χτυπούσαν τους άλλους όσο δεν τους

χτυπούσαν και εκείνοι. Κάθε πόλη έχει το ιερό δικαίωμα να αυτοκυβερνάται (ειρωνικά). Αυτή η ιδεαλιστική φλυαρία –τύπου κοσμικού αναρχισμού– στην πραγματικότητα δεν έκρυβε παρά μια δειλία, μπροστά στην επαναστατική δράση που θα έπρεπε να προχωρήσει ακάθεκτη μέχρι τέλους, διότι διαφορετικά, δεν θα έπρεπε να ξεκινήσει καθόλου....”.

Ο Τρότσκι που ήταν ιδρυτής του Κόκκινου Στρατού κάνει μια αντιπαραβολή αναφερόμενος στην ένοπλη δύναμη της Κομμούνας, την Εθνοφρουρά, τους Ομόσπονδους, η οποία διοικούνταν από μια κεντρική επιτροπή η οποία ήταν ένα συμβούλιο εκλεγμένων εκπροσώπων που αποτελούνταν από ένοπλους εργάτες και “μικροαστικά” στοιχεία.

“Ένα τέτοιο συμβούλιο εκλεγμένο άμεσα από τις μάζες που είχαν ακολουθήσει τον δρόμο της επανάστασης, θα μπορούσε να είναι ένας άριστος μηχανισμός δράσης.

Ωστόσο ακριβώς λόγω της άμεσης και βασικής σύνδεσής του με έναν πληθυσμό τον οποίο η επανάσταση δεν είχε ακόμα αλλάξει, στην αρχή (το συμβούλιο αυτό) αντικαθρέπτιζε πολύ περισσότερο τις αδυναμίες των μαζών παρά τα πλεονεκτήματά τους. Αντικαθρέπτιζε την αναποφασιστικότητα, την διστακτικότητα και την τάση τους να προσκολλώνται στις αρχικές τους επιτυχίες”.

Ο Τρότσκι θεωρούσε ως αιτία της διστακτικότητας και της αναποφασιστικότητας το γεγονός ότι η ένοπλη δύναμη της Κομμούνας, η Εθνοφρουρά ήταν οργανωμένη σε τάγματα με ομοσπονδιακό τρόπο και οι μαχητές εξέλεξαν τους αξιωματικούς τους όπως και τη κεντρική επιτροπή της Εθνοφρουράς. Και αυτό φυσικά το αντιπαραβάλλει με τον Κόκκινο Στρατό ο οποίος σε αντίθεση και με τα σοβιέτ στρατιωτών που και αυτά αρχικά εξέλεξαν τους αξιωματικούς τους, ήταν ένας στρατός κατά τα πρότυπα του κρατικού στρατού με την κλασική ιεραρχία.

Είναι ειρωνεία της ιστορίας ότι αυτά τα έγραψε ο Τρότσκι λίγο καιρό πριν στείλει τον Κόκκινο Στρατό με επικεφαλής τον πρώην τσαρικό στρατάρχη Τουχατσέφσκι να σφαγιάσει την Επανάσταση της Κομμούνας της Κροστάνδης τον Μάρτιο του 1921, σχεδόν ακριβώς 50 χρόνια μετά την ανακήρυξη της Παρισινής Κομμούνας τον Μάρτιο του 1871. Η Κομμούνα της Κροστάνδης όπως και του Παρισιού του 1871, είχε συγκληθεί με αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες, κατόπιν γενικής συνέλευσης των πληρωμάτων των ναυτών του στόλου της Κροστάνδης και του πληθυσμού της νήσου Κότλιν (γύρω στα 16.000 άτομα) και είχε εκλέξει ένα συμβούλιο εκπροσώπων για να πιέσει τους μπολσεβίκους για κάποια αιτήματα όπως ελεύθερες εκλογές στα σοβιέτ, απελευθέρωση των επαναστατών κρατουμένων, ελευθερία των αγροτών να πουλούν τα προϊόντα τους κλπ.

Ο Τρότσκι υπήρξε για την Κομμούνα της Κροστάνδης ότι ο στρατηγός Γκαλιφέ για την Παρισινή Κομμούνα του 1871. Δηλαδή ένας “χασάπης”.

Οι μπολσεβίκοι για να καταλάβουν την εξουσία εξαπάτησαν τους εργάτες υιοθετώντας τακτικίστικα το σύνθημα “όλη η εξουσία στα σοβιέτ”.

Όμως ποτέ δεν είχαν πρόθεση να το κάνουν πράξη, να αφήσουν τους εργάτες να διευθύνουν τα εργοστάσια και τη βιομηχανία μέσω των σοβιέτ. Ο ίδιος ο Λένιν επέβαλλε την μονοπρόσωπη εξουσία του διευθυντή στην κρατικοποιημένη βιομηχανία και υιοθέτησε τις τακτικές του καπιταλισμού της δύσης

όπως το τεϋλορικό σύστημα στα “σοσιαλιστικά” εργοστάσια ως πιο αποτελεσματικό σύστημα παραγωγής.

Ο Λένιν και οι μπολσεβίκοι υποστηρίζουν την αυστηρή πειθαρχία και την συνειδητή εκτέλεση αυτών που υπαγορεύει το πρωτοπόρο τμήμα του προλεταριάτου” (βλ. Λόγος του Λένιν στη 2^η Πανρωσική Σύσκεψη των οργανωτών της δουλειάς στο χωριό), θεωρεί αναγκαία την υποταγή στην καθοδήγηση των κεντρικών οργάνων του κόμματος (βλ. Ένα βήμα μπρος, δύο βήματα πίσω). Όλα αυτά, η υποταγή, η “πειθαρχία”, ο συγκεντρωτισμός, το τεϋλορικό σύστημα που στον καπιταλισμό απομυζά τον εργάτη τρεις φορές περισσότερο στην διάρκεια της εργάσιμης μέρας, είναι τα στοιχεία που θεμελιώνουν την “δικτατορία του προλεταριάτου” (sic) και την σοσιαλιστική δημοκρατία που είναι ανώτερη από την αστική!

Όπως λέει ο Λένιν στο «Κράτος και Επανάσταση» που έγραψε ως ένα βαθμό απαντώντας στους οπορτουνιστές, όπως τους χαρακτήριζε, αναθεωρητές του μαρξισμού (Μπερνστάιν) στους μενσεβίκους και τον Πλεχάνοφ που τον κατηγορούσαν για “μπακουνισμό”:

“Εμείς δεν είμαστε ουτοπιστές. Δεν “ονειρευόμαστε” ότι θα τα βγάλουμε πέρα μονομιάς χωρίς καμία διοίκηση, χωρίς καμία υποταγή.

Αυτά τα αναρχικά ονειροπολήματα, βασισμένα στη μη κατανόηση των καθηκόντων της δικτατορίας του προλεταριάτου, είναι απολύτως ξένα στον μαρξισμό και στην πράξη χρησιμεύουν απλώς για την αναβολή της σοσιαλιστικής επανάστασης ωστόσο γίνουν αλλιώτικοι οι άνθρωποι. Όχι, εμείς θέλουμε τώρα που δεν θα μπορέσουν να τα βγάλουν πέρα δίχως υποταγή, δίχως έλεγχο, δίχως “επιστάτες” και λογιστές”.

Η σύγκριση της επανάστασης της Παρισινής Κομμούνας και της ¹⁵Ρώσικης Επανάστασης αντιστοιχεί στην γνωστή φράση της Ρόζα Λούξεμπουργκ, “υπάρχουν ήττες που είναι νίκες και νίκες που είναι ήττες”.

Η Παρισινή Κομμούνα παρά το γεγονός ότι κράτησε μόνο 2 μήνες και σφαγιάστηκε από την αστική τάξη και το γαλλικό κράτος ήταν μια νίκη μόνο και μόνο γιατί υπήρξε και έδωσε ένα έμπρακτο παράδειγμα στο παγκόσμιο προλεταριάτο και τους λαούς μιας κοινωνικής οργάνωσης που προωθεί την ελευθερία και την ισότητα όχι μέσω του συγκεντρωτισμού που τόσο υποστήριζαν οι Μαρξ - Ένγκελς αλλά μέσω του φεντεραλισμού, όχι μέσω της κρατικής δικτατορίας, της αστυνομοκρατίας και του μιλιταρισμού αλλά μέσω της αιρετότητας και ανακλητότητας των εκπροσώπων του λαού, μέσα από την άμεση δημοκρατία.

Αντίθετα η Ρώσικη Επανάσταση του 1917-’21 παρά την πτώση του τσαρισμού και την κατάληψη της πολιτικής εξουσίας, δηλαδή του κράτους από επαναστάτες όπως οι μπολσεβίκοι, κατέληξε σε μια δικτατορία και έναν ολοκληρωτισμό που μπροστά της η καταπίεση της αστικής τάξης στη Δύση ωχριούσε μπροστά της.

Και από αυτή την άποψη αυτή η νίκη είναι μία συντριπτική ήττα για το επαναστατικό κίνημα.

Η εφαρμογή της “δικτατορίας του προλεταριάτου” από τους μπολσεβίκους, τον Λένιν, τον Τρότσκι και τον Στάλιν κατέληξε στην μεταμόρφωση της Ρωσίας σε μια ταξική κοινωνία όπου η άρχουσα τάξη ήταν το ίδιο το κράτος, η κρατική γραφειοκρατία που αποτελούνταν από μέλη του κόμματος των μπολσεβίκων η οποία αντικατέστησε την παλιά άρχουσα τάξη της τσαρικής

εποχής, τους μεγαλογαιοκτήμονες ευγενείς και την ολιγάριθμη εκείνη την εποχή αστική τάξη. Κάτω από την κρατική γραφειοκρατία και χωρίς να υπάρχει μια μεσαία τάξη όπως στον καπιταλισμό της Δύσης, υπήρχε ένα τεράστιο προλεταριάτο, η βιομηχανική εργατική τάξη και οι αγρότες οι οποίοι μετά την κρατικοποίηση-“κολεκτιβοποίηση” της γης τους το 1927 είχαν μετατραπεί σε δουλοπάροικους του κράτους.

Όπως θα δούμε παρακάτω, η κρατική γραφειοκρατία ήταν η πρώτη ιστορικά άρχουσα τάξη που κατείχε την γη η οποία ήταν κρατική και όχι ατομική ιδιοκτησία ως ένα βαθμό.

Η ίδια η ιστορική εξέλιξη διέψευσε κατηγορηματικά τους Μαρξ - Ένγκελς και τους επιγόνους τους ότι μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τα μέσα καταπίεσης για να φθάσουμε στην ελευθερία. Δεν μπορούμε να φτάσουμε στην ακρατική κοινωνία χρησιμοποιώντας το ίδιο το κράτος έστω και προσωρινά όπως και αν το βαπτίσουμε, όπως δεν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τις τακτικές του καπιταλισμού, π.χ. τεύλορισμός, ιεραρχική οργάνωση της εργασίας για να καταργήσουμε το κεφάλαιο και τις κεφαλαιοκρατικές σχέσεις γενικότερα. Ακόμα και σε μια επανάσταση εφόσον χρειάζεται να ασκηθεί βία –και όντως χρειάζεται– κατά των καταπιεστών του παλιού καθεστώτος, αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να γίνει μέσω ενός αναδιοργανωμένου κρατικού μηχανισμού αλλά μέσα από μια ελεγχόμενη βία και δράση από τον αυτοοργανωμένο ένοπλο λαό. Γιατί τα μέσα που χρησιμοποιούμε αντιστοιχούν στους σκοπούς μας.

Μέσα από την ελευθερία θα προωθήσουμε μια ελεύθερη κοινωνία ενώ μέσα από την υποταγή και τον καταναγκασμό θα προωθήσουμε την σκλαβιά. —

Μέσα από τον συγκεντρωτισμό θα φτιάξουμε το κράτος και την δικτατορία της κρατικής γραφειοκρατίας ενώ μέσα από τον φεντεραλισμό μια ακρατική κοινωνία που βασίζεται στις κομμούνες, στις ελεύθερες αυτοοργανωμένες ενώσεις των ανθρώπων (δήμους, εργατικές κολεκτίβες, συμβούλια, κλπ).

Τα αποτελέσματα της Ρώσικης Επανάστασης και η κακή κληρονομιά που άφησε δεν ήταν απλώς αποτέλεσμα των “κακών” επιλογών των εφαρμοστών των θεωριών των Μαρξ - Ένγκελς, του Λένιν, του Τρότσκι, του Στάλιν ή άλλων επιγόνων του μαρξισμού, π.χ. Μάο κλπ αλλά αποτέλεσμα της ίδιας της μαρξιστικής θεωρίας όσον αφορά το κράτος όσο και της νομοτελειακής οπτικής τους για το ρόλο της οικονομίας-παραγωγής. Η ίδια αυτή νομοτελειακή οπτική για την οικονομία τους έκανε να βλέπουν ως ιστορικά προοδευτικό το ρόλο και την ύπαρξη του ίδιου του καπιταλισμού και της αστικής τάξης, ως “προοδευτικό” τον ρόλο της δημιουργίας της ύπαρξης ισχυρών βιομηχανικά αναπτυγμένων εθνικών κρατών, συνακόλουθα έβλεπαν ως αναγκαίο τον συγκεντρωτισμό του έθνους-κράτους καθώς και την αποσύνθεση των προ-καπιταλιστικών κοινοτιστικών τοπικών θεσμών ως αναγκαίους παράγοντες για την μελλοντική κοινωνική επανάσταση που θα επιβάλλει τον κομμουνισμό. Οι Μαρξ-Ένγκελς υποτίμησαν τον ρόλο του κράτους στο ιστορικό προτσές χαρακτηρίζοντάς το ότι ήταν διαχρονικά όργανο της εκάστοτε κυρίαρχης οικονομικής τάξης ενώ από την άλλη υπερτίμησαν τον ρόλο της ατομικής ιδιοκτησίας των μέσων παραγωγής. Ο

ίδιος ο πυρήνας της συλλογιστικής τους περί οικονομικής βάσης της κοινωνίας και της πολιτικής εξουσίας (κράτος) και της ιδεολογίας (π.χ. θρησκεία) ως εποικοδόμημα ευθύνεται όπως έκαναν λάθος και για τον τρόπο που πίστευαν πως γεννήθηκε το κράτος σε ένα ορισμένο στάδιο της κοινωνικής εξέλιξης.

Δημιουργήθηκε το κράτος ως όργανο της κυρίαρχης οικονομικής άρχουσας τάξης ή πρώτα εμφανίστηκε το κράτος ως μηχανισμός κυριαρχίας που δημιούργησε την οικονομική ανισότητα και τις τάξεις;

Μπορεί η οπτική του Μαρξ περί βάσης και εποικοδομήματος να ανταποκρινόταν στην εποχή του, στην Αγγλία όπου βάσει των εκεί συνθηκών έγραψε «το Κεφάλαιο» γιατί η Αγγλία ήταν τότε το ισχυρότερο και μοναδικό βιομηχανικό ανεπτυγμένο κράτος και ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα όπου η αστική τάξη ήταν ήδη κυρίαρχη οικονομικά εδώ και πολύ καιρό προτού γίνει και πολιτικά κυρίαρχη και διαμορφώσει το κράτος ως όργανό της. Όμως η αναγωγή αυτού του παραδείγματος σε μια ιστορική διαχρονικά νομοτελειακή πραγματικότητα δεν ανταποκρίνεται στην αλήθεια.

Η ΠΡΩΤΟΓΟΝΗ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ.

Το κράτος ως συγκεντρωτικός μηχανισμός εξουσίας εμφανίστηκε τα τελευταία 4.000 χρόνια και καταλαμβάνει ένα μικρό μόνο κομμάτι της ιστορίας της ανθρώπινης κοινωνίας. Πριν την εμφάνισή του η ανθρώπινη κοινωνία ήταν οργανωμένη κατά γένη (gens), φατρίες (ή φρατρίες) και φυλές και δεν γνώριζαν την έννοια της ιδιοκτησίας, την ανισότητα, δεν υπήρχε πατριαρχία ούτε κοινωνικές τάξεις. Τα πάντα ήταν κοινά και κοινόχρηστα, η γη, το νερό ενώ η αλληλεγγύη και η αλληλοβοήθεια ήταν οι κύριες βάσεις πάνω στην οποία οικοδομήθηκε η ανθρώπινη κοινωνία.

Οποιοδήποτε πλεόνασμα που προερχόταν από το κυνήγι, την τροφοσυλλογή ή αργότερα από την καλλιέργεια της γης μοιραζόταν εξίσου σε όλους.

Σημαντικό ρόλο σε αυτή την μη κρατική ή προκρατική κοινωνική οργάνωση που έχει χαρακτηριστεί ως “πρωτόγονη κομμουνιστική κοινωνία” είχαν οι γυναίκες και οι μητέρες.

Για το πως ήταν οργανωμένη η “πρωτόγονη κομμουνιστική κοινωνία” αντλήθηκαν πολλές πληροφορίες από το έργο του Αμερικανού κοινωνιολόγου και αρχαιολόγου Χ. Λ. Μόργκαν, «Η Αρχαία Κοινωνία», ο οποίος έζησε για ένα διάστημα κοντά στους Ιροκέζους ιθαγενείς της Β. Αμερικής και περιέγραψε την Ομοσπονδία των 6 φυλών των Ιροκέζων, ένα μη κρατικό μοντέλο κοινωνικής οργάνωσης.

Όμως και ο Ρώσος αναρχικός Π. Α. Κροπότκιν ο οποίος μελέτησε ο ίδιος τη ζωή ιθαγενικών φυλών στη Σιβηρία, Τρανσβαϊκάλη και Μαντζουρία αλλά και ως συνεργαζόμενος με τη Ρώσικη Γεωγραφική Εταιρεία συμμετείχε σε εξερευνητικές αποστολές στις αρκτικές περιοχές της Φιλανδίας, Σουηδίας και του Καναδά, μιλά στο έργο του «Αλληλοβοήθεια» για το πως ήταν οργανωμένες οι κοινωνίες των ιθαγενών που στηρίζονταν σε ένα μη κρατικό κοινοτιστικό μοντέλο όπου οι έννοιες του κράτους, της ιδιοκτησίας και των τάξεων ήταν άγνωστες.

Ο Κροπότκιν αποδεικνύει επικαλούμενος και άλλες μαρτυρίες εξερευνητών και φυσιολογικών ότι ο κοινοτισμός είναι μια αρχέγονη παράδοση που έχει η ανθρώπινη κοινωνία από την αρχή της συγκρότησής της και ότι όλες οι φυλές δομήθηκαν μέσα σε αυτό το μοντέλο κοινωνικής οργάνωσης που βασίζεται στις αξίες της αλληλεγγύης και της αλληλοβοήθειας.

Οι τεκμηριωμένες θέσεις του Κροπότκιν αντιμάχονταν τις παγιωμένες θέσεις φιλελεύθερων διανοητών όπως του Χομπς από τον 18^ο αιώνα αλλά και ανθρώπων που διαστρέβλωσαν τον Δαρβίνο που είχε εκδώσει την «Καταγωγή των ειδών» όπως ο Χάξλεϋ, που υποστήριζαν ότι ο άνθρωπος ήταν ανέκαθεν ένα ανταγωνιστικό πλάσμα, ένα “θηρίο” που αντιμάχεται όλους τους άλλους, όπου επικρατεί ο “πόλεμος όλων εναντίον όλων”, μια θέση η οποία προωθούσε την καπιταλιστική ηθική της εποχής όπου ο ατομικισμός, ο ανταγωνισμός μεταξύ επιχειρήσεων και το κυνήγι του κέρδους είναι η κυρίαρχη αξία.

Αντιθέτως ο Κροπότκιν αποδεικνύει χωρίς να παραγνωρίζει τον ανταγωνισμό, ότι ο άνθρωπος εξελίχθηκε, προόδευσε και κοινωνικοποιήθηκε μέσα από την αλληλεγγύη και την αλληλοβοήθεια στα πλαίσια του γένους (gens) και αργότερα της φυλής ως κοινωνικές μονάδες. Και στη βάση αυτών των αξιών οικοδομήθηκε η ανθρώπινη κοινωνία που για εκατοντάδες και δεκάδες χιλιάδες χρόνια δεν γνώριζε κοινωνικούς και ταξικούς διαχωρισμούς, κράτος, ιδιοκτησία κλπ.

Τα πάντα, η τροφή, η γη, το νερό, οι πόροι, ήταν κοινοί και κοινόχρηστοι και οι πόροι μοιράζονταν σε όλα τα μέλη του γένους και της φυλής. Υπήρχε δηλαδή ένα κοινοτιστικό μοντέλο.

Ο Κροπότκιν λέει για τους ιθαγενείς της Αυστραλίας: “¹⁸Η περιοχή όπου κατοικούν είναι συνήθως διανεμημένη ανάμεσα σε διάφορες φατρίες· αλλά όλες οι φατρίες ψαρεύουν και κυνηγούν στην ίδια περιοχή και τα προϊόντα του κυνηγιού και του ψαρέματος καθώς και τα εργαλεία ανήκουν σε όλη τη φατρία! Κοινά ήταν και τα γεύματα”.

Στους Παπούα, “η καλλιεργήσιμη γη ανήκει στην κοινότητα, αλλά η σοδειά ανήκε σε όλους όσους την παράγουν”.

Για τους Εσκιμώους γράφει ότι, “η ζωή των Εσκιμώων βασίζεται στον κομμουνισμό. Τα προϊόντα κυνηγιού και του ψαρέματος ανήκουν στη φατρία”.

Αναφερόμενος στις κοινωνίες των “βαρβάρων”, ο Κροπότκιν αναφέρει:

“Οι Τεύτονες, οι Κέλτες, οι Σκανδιναβοί, οι Σλάβοι όταν πρωτοήρθαν σε επαφή με τους Ρωμαίους βρίσκονταν σε μεταβατικό στάδιο κοινωνικής οργάνωσης”.

“Πολλές φυλές δεν μπόρεσαν ν’ αντισταθούν στη διάλυση· διασπάστηκαν και τα ίχνη τους εξαφανίστηκαν από την ιστορία. Αλλά οι πιο ζωντανές δεν διαλύθηκαν.

Αναδυθήκαν από την δοκιμασία αυτή με μια νέα οργάνωση, τις κοινότητες, η οποία τις κράτησε ενωμένες για περισσότερους από δεκαπέντε αιώνες.

Η διαμόρφωση της ιδέας μιας κοινής περιοχής, την οποία οι κάτοικοι την κατέχουν και προστατεύουν με κοινές προσπάθειες, αντικατέστησε τις υπό εξαφάνιση αντιλήψεις της κοινής καταγωγής”.

“Επικράτησε (η Κοινότητα) στην Αγγλία κατά την περίοδο τόσο της σαξωνικής όσο και της νορμανδικής κυριαρχίας και σε μερικά μέρη επέζησε μέχρι τον περασμένο αιώνα. Αποτελούσε τη βάση της κοινωνικής οργάνωσης της παλιάς Σκωτίας, της παλιάς Ιρλανδίας και της παλιάς Ουαλίας.

Στην Γαλλία, η κοινοτική κατοχή και εκμετάλλευση της γης διατηρήθηκε από τους πρώτες αιώνες της εποχής μας έως τον καιρό του Τιργκό (υπουργός οικονομικών επί Λουδοβίκου ΙΣΤ΄), ο οποίος θεώρησε τις παραδοσιακές κοινότητες “πολύ θορυβώδεις” και γι’ αυτό τις κατέργησε. Ο θεσμός αυτός επέζησε της επικράτησης του ρωμαϊκού δικαίου στην Ιταλία και αναβίωσε μετά την πτώση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

Αυτό συνέβη και στην περίπτωση των Σκανδιναβών, των Σλάβων, των Φιλανδών (στην πατάγια όπως επίσης και στην κιλακούντα).

Η παραδοσιακή κοινότητα του χωριού στην Ινδία –τώρα και στο παρελθόν, ινδοευρωπαϊκή και μη–, είναι γνωστή από τα έργα του σερ Χένρυ Μουρ που άφησαν εποχή· ο Ελφινστόουν περιγράφει τον ανάλογο θεσμό στους Αφγανούς.

Τη συναντάμε στην Μογγολία ως ούλους, οι Καβύλοι την ονομάζουν ταντάρτ, οι κάτοικοι της Ιάβας ντέσα, της Μαλαισίας κόσα ή τόφα. Υπάρχει στην Αβησσυνία, στο Σουδάν, στα ενδότερα της Αφρικής, στη Βόρεια και Νότια Αμερική στα μικρά και μεγάλα νησιά του αρχιπελάγους του Ειρηνικού.

Με λίγα λόγια, δεν γνωρίζουμε ούτε μία ανθρώπινη φυλή, ούτε ένα ανθρώπινο έθνος που να μην πέρασε μία περίοδο οργανωμένη σε κοινότητες”.

“Η γη αποτελούσε κοινή περιουσία της φυλής ή ολόκληρου του ¹⁹φυλετικού κορμού, και στην ίδια την κοινότητα ανήκε μέρος της περιοχής που ανήκε στη φυλή όσο η τελευταία δεν αποφάσιζε τον αναδασμό των γαιών και των κοινοτήτων”.

“Η ιδιωτική περιουσία, ή η “διαπαντός κατοχή” ήταν ασύμβατη με τις ίδιες τις αρχές και τις θρησκευτικές αντιλήψεις της κοινότητας, όπως ασύμβατη ήταν και με τις αρχές του γένους έτσι που απαιτήθηκε η μακροχρόνια επιρροή του ρωμαϊκού δικαίου και της χριστιανικής εκκλησίας, η οποία κληρονόμησε τις ρωμαϊκές αρχές προκειμένου να αφομοιώσουν οι βάρβαροι την ιδέα της ατομικής κατοχής ακίνητης περιουσίας”.

“Σύμφωνα με τους κανόνες των παλιών γενεών, το κυνήγι, το ψάρεμα, η καλλιέργεια των γαιών και το φύτεμα των οπωροφόρων δέντρων απαιτούσαν συλλογική εργασία.

Η αγροτική παραγωγή υπήρξε συλλογική και στις βαρβαρικές κοινότητες. Η αλήθεια είναι ότι δεν υπάρχει άμεσο ιστορικό τεκμήριο και στα λογοτεχνικά κείμενα της αρχαιότητας υπάρχουν μόνο αποσπάσματα του Διόδωρου και του Ιουλίου Καίσαρα σχετικά με τους κατοίκους των νησιών Λίπαρι, μία από τις κελτο-ιβηρικές φυλές και τους Σουηβούς.

Υπάρχουν πάμπολλα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι οι τευτονικές φυλές, οι Φράγκοι και οι αρχαίοι Σκωτσέζοι, Ιρλανδοί και Ουαλοί τηρούσαν τη συλλογική καλλιέργεια. Ακόμα και στην απολύτως εκρωμαϊσμένη –από άποψη δικαίου– Γαλλία, η συλλογική καλλιέργεια εφαρμοζόταν πριν από 25 χρόνια στον Μορμπιάν (της Βρετάνης). Το παλιό ουαλικό σύστημα σίβαρ –σε

ελεύθερη απόδοση “ενωμένη ομάδα”–, καθώς και η συλλογική καλλιέργεια της γης που ανήκε στο ιερατείο κάθε κοινότητας είναι ακόμα διαδεδομένη και στις ελάχιστα εκπολιτισμένες φυλές του Καυκάσου ενώ παρόμοια περιστατικά συναντώνται καθημερινά στις κοινότητες των Ρώσων χωρικών. Επίσης γνωρίζουμε ότι πολλές φυλές στη Βραζιλία, την κεντρική Αμερική και το Μεξικό καλλιεργούσαν από κοινού τη γη τους και ότι αυτό το έθιμο είναι κυρίως διαδεδομένο στη Μαλαισία και τη Νέα Καληδονία, ενώ το εφαρμόζουν και μερικά φύλα νέγρων. Γενικά πολλά ινδοευρωπαϊκά, ουραλοαλταϊκά, μογγολικά, νέγρικα, ινδιάνικα, μαλαισιανά και μελανησιακά φύλα καλλιεργούν τη γη τους συλλογικά. Συνεπώς μπορούμε να θεωρήσουμε αυτή την πρακτική ως ένα παγκόσμιο διαδεδομένο –αν δεν είναι το μόνο– πρωτόγονο σύστημα αγροτικής καλλιέργειας”. (Πέτρος Κροπότκιν – «Η Αλληλοβοήθεια»)

Οι πρώτες ανθρώπινες κοινωνίες αυτές χαρακτηρίζονταν ως μητρογραμμικές. Τα παιδιά μεγάλωναν από το γένος της μητέρας. Ο βιολογικός πατέρας δεν έπαιζε κανέναν ρόλο και δεν υπήρχε καν ως κοινωνικός ρόλος όπως αργότερα στην πατριαρχία ή στη σημερινή “μονογαμική” οικογένεια. Οι γυναίκες είχαν ένα σημαντικό και γι’ αυτό “κυρίαρχο” ρόλο. “Μάλιστα η κοινωνία ήταν μητροκεντρική: δομημένη γύρω από τις γυναίκες. Στο τέλος της τεταρτογενούς παγετωνικής περιόδου, πριν από είκοσι χιλιάδες χρόνια, άρχισαν να αναπτύσσονται στο σύστημα των οροσειρών Ζάγκρου και Ταύρου η μεσολιθική και αργότερα η νεολιθική κοινωνία. Αυτή η μεγαλοπρεπής κοινωνία, με τα εξελιγμένα εργαλεία της και τα εκλεπτυσμένα συστήματα εμπορίου, ήταν πολύ πιο ανεπτυγμένη από τις προηγούμενες κοινωνίες των φατριών.

Αποτέλεσε μια θαυμαστή εποχή στην ιστορία της κοινωνικότητάς μας. Τότε γεννήθηκαν πολλά φαινόμενα που μας συνοδεύουν ακόμα και σήμερα: η αγροτική επανάσταση, η ίδρυση των χωριών, οι ρίζες του εμπορίου, η βασισμένη στη μητέρα οικογένεια καθώς και οι φυλές και οι φυλετικές οργανώσεις. Πολλές μέθοδοι, πολλά εργαλεία και πολύς εξοπλισμός που χρησιμοποιούμε ακόμα και σήμερα βασίζονται σε εφευρέσεις και ανακαλύψεις που έγιναν, κατά πάσα πιθανότητα, από τις γυναίκες εκείνης της εποχής: Η χρήση διάφορων φυτών, η εξημέρωση των ζώων και η καλλιέργεια των φυτών, η οικοδόμηση, οι βασικές αρχές της παιδικής διατροφής, η τσάπα και ο χειροκίνητος μύλος, ίσως ακόμα και η βοϊδάμαξα. Κατά τη γνώμη μου, η λατρεία της μητέρας-θεάς κατά αυτήν την περίοδο συμβολίζει τη λατρεία του ρόλου των γυναικών σε αυτές τις σημαντικές εξελίξεις και όχι τη θεοποίηση μιας αφηρημένης γονιμότητας” (βλ. Αμπντουλάχ Οτσαλάν- «Απελευθερώνοντας τη Ζωή»).

Παρακάτω στο ίδιο κεφάλαιο «Η επανάσταση των γυναικών - Η νεολιθική εποχή», αναφέρει:

“Κατά την διάρκεια της νεολιθικής περιόδου, δημιουργήθηκε γύρω από τη γυναίκα ένα ολοκληρωμένο κοινοτικό μοντέλο, ο λεγόμενος “πρωτόγονος σοσιαλισμός”. Αυτό το κοινωνικό μοντέλο δεν περιείχε καμία από τις πρακτικές επιβολής του κρατικού μοντέλου, ωστόσο υπήρξε για χιλιάδες χρόνια. Αυτό το μοντέλο, που διήρκεσε πολύ καιρό, ήταν που σχημάτισε τη συλλογική συνείδηση της ανθρωπότητας.

Και είναι αυτή η ατέρμονη λαχτάρα μας να ανακτήσουμε και να διαιωίσουμε αυτό το κοινωνικό μοντέλο ισότητας και ελευθερίας που μας οδήγησε στο κατασκεύασμα του παραδείσου.

Ο πρωτόγονος σοσιαλισμός, ο οποίος χαρακτηριζόταν από την ισότητα και την ελευθερία, ήταν βιώσιμος επειδή το κοινωνικό ήθος της μητριαρχίας δεν επέτρεπε την ιδιοκτησία, τον βασικό παράγοντα της διεύρυνσης των κοινωνικών διακρίσεων.

Ο διαχωρισμός της εργασίας ανάλογα με το ρόλο, η άλλη πτυχή της ρήξης, δεν βασιζόταν ακόμα στην ιδιοκτησία και τις σχέσεις εξουσίας. Δεν υπήρχαν ακόμα ιδιωτικές σχέσεις μέσα στην ομάδα.

Η τροφή που προέκυπτε μέσα από τη συλλογή ή το κυνήγι ανήκε σε όλους. Τα παιδιά ανήκαν στη φυλή. Κανένας άνδρας και καμία γυναίκα δεν αποτελούσε ιδιοκτησία άλλου.

Η κοινότητα, ακόμα μικρή και με περιορισμένη ικανότητα παραγωγής, είχε μια κοινή, συμπαγή ιδεολογική και υλική κουλτούρα.

Οι θεμελιώδεις αρχές της κοινωνίας ήταν η κοινοκτημοσύνη και η αλληλεγγύη”.

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Ακριβώς γιατί οι γυναίκες-μητέρες είχαν εξέχοντα ρόλο στην κοινωνία του “πρωτόγονου σοσιαλισμού ή κομμουνισμού”, πρωταρχική προϋπόθεση της διάλυσης αυτού του μητρογραμμικού-μητροκεντρικού ²¹κοινωνικού μοντέλου και η δημιουργία μιας κοινωνίας καταπίεσης και εκμετάλλευσης ήταν η υποδούλωση των γυναικών, δηλαδή η ανάδυση της πατριαρχίας-σεξισμού, ο διαχωρισμός με βάση το φύλο.

Πρώτα επιβλήθηκε η πατριαρχία και ακολούθως εμφανίστηκε το κράτος.

Ποιά είναι όμως η εξελικτική διαδικασία που οδήγησε στην ανάδυση της πατριαρχίας και κατά συνέπεια της αντρικής κυριαρχίας που εξελίχθηκε στην μορφή της πολιτικής κυριαρχίας με τα χαρακτηριστικά του κράτους;

Ο πυρήνας που εξελίχθηκε αργότερα στον θεσμό του κράτους ήταν η συμμαχία ανάμεσα στον σαμάνο (αρχιερέα) της φυλής, τον πολύπειρο γέροντα της φυλής και τον ισχυρό άντρα που αντλούσε σιγά-σιγά κύρος από τις ικανότητές του στο κυνήγι και στη προστασία της φυλής από εχθρούς ο οποίος εξελίχθηκε σε ένα είδος “στρατιωτικού” ηγέτη.

“Τόσο το κυνήγι όσο και η προστασία της φυλής από εξωτερικούς κινδύνους βασιζόταν στο θανάσιμο τραυματισμό και κατά συνέπεια, είχαν στρατιωτικά χαρακτηριστικά. Αυτό αποτέλεσε την απαρχή της κουλτούρας του πολέμου” (Αμπντουλάχ Οτσαλάν - «Απελευθερώνοντας τη Ζωή»).

Καθοριστικό ρόλο όμως στην σταδιακή υποτίμηση της γυναίκας και της μητέρας και αντίστροφα στην “θεοποίηση” του άντρα-ηγέτη-προστάτη είχε το ιερατείο το οποίο ήταν και η πρώτη μορφή ιεραρχικής οργάνωσης. Άλλωστε η λέξη ιεραρχία σημαίνει τη κυριαρχία των ιερέων, την αυθεντία των σοφών γερόντων που συμβουλεύουν και “καθοδηγούν”, ερμηνεύουν τα σημάδια των θεών.

Η επίθεση στην γυναίκα-μητέρα ήταν κατά βάση ιδεολογική-θρησκευτική.

“Η συνεργασία ανάμεσα στον ισχυρό άντρα, τον πολύπειρο γέροντα και τον σαμάνο για την δημιουργία μιας προνομιάς σφαίρας είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός κέντρου εξουσίας, στο οποίο δύσκολα αντιστεκόταν κανείς.

Σε αυτό το κέντρο αναπτύχθηκε ένα εξαιρετικό μυθολογικό αφήγημα για να κυριαρχήσει επάνω στο νου των ανθρώπων.

Στον μυθολογικό κόσμο που συγκροτήθηκε για την κοινωνία των Σουμερίων (και κληροδοτήθηκε ανά τους αιώνες με κάποιες προσαρμογές), ο άντρας δοξάζεται σε βαθμό θεοποίησης ως δημιουργός του παραδείσου και της γης. Ενώ η ιερότητα της γυναίκας αρχικά υποβιβάζεται και ύστερα αφανίζεται, η ιδέα του άντρα ως κυρίαρχου και απόλυτου εξουσιαστή αποτυπώνεται στην κοινωνία.

Έτσι, μέσα από ένα τεράστιο δίκτυο μυθολογικών αφηγημάτων, κάθε πτυχή του πολιτισμού διαποτίζεται από τη σχέση εξουσιαστή και εξουσιαζόμενου, δημιουργού και δημιουργήματος”.

“Στη διάρκεια της μακρόχρονης ιστορίας του (πολιτισμού), η υποδούλωση διαεικονίστηκε σε τρία επίπεδα: πρώτα οικοδομήθηκε η ιδεολογική σκλαβιά (οι φοβεροί και κυρίαρχοι θεοί οικοδομούνται από τις μυθολογίες, κάτι το ύποπτο αλλά και αναμενόμενο)· ύστερα ήρθε η χρήση βίας και, τέλος, η κατάληψη της οικονομίας.

Αυτή η τριφυής υποδούλωση της κοινωνίας απεικονίζεται εξαιρετικά στα ζιγκουράτ, τους ναούς του ιεραρχικού κράτους των Σουμερίων. Τα ανώτερα επίπεδα των ζιγκουράτ ορίζονται ως η οικία του θεού που ελέγχει τον νου. Τα μεσαία επίπεδα είναι η πολιτική και διοικητική έδρα των ιερέων. ²²_____

Τέλος, οι κατώτεροι όροφοι φιλοξενούν τους τεχνίτες και τους εργάτες γης που αναγκάζονται να δουλεύουν σε κάθε τόπο παραγωγής.

Αυτό το μοντέλο είχε διατηρηθεί ουσιαστικά αναλλοίωτο μέχρι σήμερα”. (Αμπντουλάχ Οτσαλάν - «Απελευθερώνοντας τη ζωή»).

Εδώ βλέπουμε ότι η μορφή της κυριαρχίας που λαμβάνει την μορφή του κράτους στην εξέλιξη, έχει θεόπνευστα χαρακτηριστικά και ότι στην πραγματικότητα είναι μια αντρική-πατριαρχική εφεύρεση.

Γι’ αυτό και στη Μεσοποταμία, οι μονάρχες στους Σουμερίους-Ακκάδιους και στην Αίγυπτο οι Φαραώ –εκεί δηλαδή όπου πρωτοεμφανίστηκε το κράτος– ήταν στην πραγματικότητα θεοί επί της γης και βάσιζαν την πολιτική τους κυριαρχία στα μυθολογικά αφηγήματα του ιερατείου. Έτσι γεννήθηκε το κράτος ή όπως έμεινε γνωστό, αυτός ήταν ο “ασιατικός” τρόπος γέννησης του κράτους όπου κυρίαρχη άρχουσα τάξη ήταν η κρατική γραφειοκρατία.

Σε αυτό το μοντέλο αντιστρέφεται το μαρξιστικό σχήμα βάσης (οικονομίας) και εποικοδομήματος (κράτος-ιδεολογία) γιατί προηγείται η κυριαρχία η οποία θα λάβει εξελικτικά την μορφή της πολιτικής κυριαρχίας με τα χαρακτηριστικά του κράτους και ακολούθως από αυτήν την κυριαρχία θα προκύψει και η κατάληψη της οικονομίας, η οικονομική εξουσία όπου οι διαχειριστές γραφειοκράτες μετατρέπονται λόγω της θέσης τους και σε ιδιοκτήτες που απολαμβάνουν οικονομικά οφέλη και προνόμια.

Η πρώτη λοιπόν διάκριση είναι μεταξύ διοικούντων-διοικουμένων. Άρα εδώ σε αντίθεση με το μαρξιστικό ερμηνευτικό σχήμα γέννησης του κράτους, η

κυριαρχία και η ιδεολογία με τη μορφή της θρησκείας και των θρησκευτικών μυθολογικών αφηγημάτων προηγούνται και ως αποτέλεσμα της πολιτικής και ιδεολογικής κυριαρχίας έπεται η οικονομική εξουσία.

Και ο Μπακούνιν ασκώντας κριτική στη θεωρία του Μαρξ για το κράτος υποστήριξε ότι το Κράτος δεν είναι απλώς ένα μέσο που χρησιμοποιεί η κυρίαρχη τάξη για να επιβάλλει την οικονομική της εξουσία, αλλά αποτελεί το ίδιο από μόνο του μια τάξη και μάλιστα την πιο ισχυρή, εξαιτίας του γεγονότος ότι κατέχει το μονοπώλιο των ενόπλων δυνάμεων και κυριαρχεί πάνω σε όλους τους άλλους κοινωνικούς θεσμούς.

Για τον Μπακούνιν και για τους αναρχικούς το Κράτος δεν είναι απλώς το προϊόν αλλά η πηγή της δημιουργίας και της διαίωνισης της κοινωνικής και οικονομικής ανισότητας. Το κράτος δημιούργησε τη δουλοκτησία και όχι το αντίστροφο.

Ακόμα και ο πόλεμος ως θεσμός που χρησίμευσε για την απόκτηση αιχμαλώτων που προορίζονταν για ανθρωποθυσίες με στόχο τον εξευμενισμό των θεών σε περιπτώσεις λιμού, καταστροφής της σοδειάς ή αρρώστιας έχει θεόπνευστα χαρακτηριστικά και αργότερα εξελίχθηκε σε πρακτική λεηλασίας και συσσώρευσης από άλλες φυλές και απόκτησης δούλων για την παραγωγή.

Σε κάθε περίπτωση η μυθολογική θρησκευτική αφήγηση, δηλαδή η ιδεολογία με την μορφή της θρησκείας έπαιζε πρωτεύοντα ρόλο.

Όλη όμως αυτή η διαδικασία υποδούλωσης που κατέληξε στην γέννηση του κράτους, της πολιτικής κυριαρχίας και στις κάθε είδους κοινωνικές και ταξικές διαιρέσεις, ξεκινούσε με την υποδούλωση των γυναικών και την πατριαρχία.

Ενώ στις μητρογραμμικές κοινωνίες δεν υπήρχαν διαχωρισμοί αλλά υπήρχε ισότητα, αλληλεγγύη, αλληλοβοήθεια, δεν υπήρχε ιδιοκτησία και το οποιοδήποτε πλεόνασμα μοιραζόταν από τις γυναίκες που το διαχειρίζονταν εξίσου σε όλους, στην πατριαρχική κοινωνία οι γυναίκες και τα παιδιά μετατράπηκαν σε ιδιοκτησία του άντρα - πατέρα αφέντη και το πλεόνασμα ιδιοποιήθηκε από τον ισχυρό άντρα και την ακολουθία του με την συνεργασία - συμμαχία των ιερέων που εξελίχθηκαν στην κάστα-τάξη του ιερατείου.

Η υποδούλωση των γυναικών και των παιδιών οδήγησε στην υποδούλωση άλλων αντρών μέσα από την ίδια φυλή και ακολούθως και στην υποδούλωση άλλων αντρών, γυναικών και παιδιών από άλλες φυλές.

Έτσι φτιάχτηκαν σιγά-σιγά οι αρχαίες αυτοκρατορίες, στους Σουμέριους, Ακκάδιους, Ασσύριους, Αιγύπτιους, στην Περσία, την Κίνα κλπ.

Το μαρξιστικό ερμηνευτικό μοντέλο για την γέννηση του κράτους όπου η πολιτική εξουσία εξαρτάται και αντλείται από την οικονομική ανταποκρίνεται σε ορισμένες ίσως περιπτώσεις όπως στην κλασική αρχαία Ελλάδα, τη Ρώμη, τον δυτικό φεουδαρχικό κόσμο στον μεσαίωνα και για την Αγγλία στα μέσα του 19^{ου} αιώνα που ήταν το μοναδικό βιομηχανικά ανεπτυγμένο κράτος.

Σε πολλά όμως, αρχαία, μεσαιωνικά και προκαπιταλιστικά καθεστώτα, κυρίαρχη τάξη ήταν το ίδιο το κράτος, δηλαδή ο μονάρχης, ο αυτοκράτορας

που ήταν ταυτόχρονα και θρησκευτικός ηγέτης που διόριζε αξιωματούχους (γραφειοκράτες) οι οποίοι αντλούσαν την εξουσία τους από την θέση τους ως διαχειριστές διοριζόμενοι από την κεντρική εξουσία.

Ήταν υπεύθυνοι για την συλλογή φόρων που απέδιδαν στην κεντρική εξουσία, την τήρηση της ασφάλειας και την απονομή δικαιοσύνης στις επαρχίες τους, την αποστολή στρατευμάτων για τους σκοπούς της κεντρικής εξουσίας κλπ.

Ένα μεγάλο τμήμα της γης ανήκε στο κράτος, δηλαδή στον αυτοκράτορα.

Τέτοια καθεστώτα ήταν αυτά της Μεσοποταμίας και της αρχαίας Αιγύπτου, η Κίνα, η Περσική Αυτοκρατορία, η Ινδία ενώ στον μεσαίωνα ήταν το αραβικό χαλιφάτο και ο μεσαιωνικός αραβικός φεουδαρχικός κόσμος, η Οθωμανική Αυτοκρατορία καθώς και οι προκολομβιανοί πολιτισμοί στην Αμερική (Αζτέκοι, Μάγια, Ίνκας).

Ακόμα και στην τσαρική φεουδαρχική Ρωσία το κράτος δεν ήταν όργανο της τάξης των ευγενών αλλά το ίδιο, αποτελούσε την κυρίαρχη τάξη. Τον 16^ο αιώνα ο τσάρος Ιβάν ο Δ΄ ο Τρομερός απαλλοτρίωσε και κρατικοποίησε ένα μέρος της γης των βογιάρων (ευγενών) και σε μια εποχή που στη δυτική Ευρώπη άρχισαν να απελευθερώνονται οι δουλοπάροικοι, κατάστρεψε την ελεύθερη πόλη (Κομμούνα) του Νοβγκορόντ και μετέτρεψε τους ελεύθερους χωρικούς αγρότες σε δουλοπάροικους του κράτους. Επίσης κατήργησε το δικαίωμα των βογιάρων να μαστιγώνουν με κνούτο τους δουλοπάροικους τους και έδωσε αυτό το δικαίωμα στους υπαλλήλους του κράτους. Το δικαίωμα αυτό το ξαναέδωσε στους βογιάρους στις αρχές του 18^{ου} αιώνα ο τσάρος Πέτρος ο Α΄, ο οποίος προσπάθησε να εκδυτικοποιήσει τη Ρωσία με βίαια αυταρχικά μέτρα. Το ίδιο το κράτος, δηλαδή ο τσάρος ~~απέδιδε~~²⁴ προνόμια, τίτλους ευγενείας και εκτάσεις γης σε όσους τον υπηρετούσαν πιστά, δηλαδή υπηρετούσαν το κράτος. Η οικονομική δύναμη και εξουσία προερχόταν από την πολιτική κυριαρχία και όχι το αντίστροφο.

Στην σύγχρονη εποχή ο ρόλος του κράτους στην επιβολή της εκβιομηχάνισης και των κεφαλαιοκρατικών σχέσεων αποδεικνύεται πρωταρχικός. Ενδεικτικά είναι τα παραδείγματα της Γερμανίας και της Ιαπωνίας όπου διαψεύδεται η μαρξιστική θέση ότι το κράτος υπήρξε απλό όργανο της αστικής τάξης καθώς εκεί το ίδιο το κράτος επέβαλε τις κεφαλαιοκρατικές σχέσεις και μεταρρύθμισε την κοινωνία από την φεουδαρχία στον καπιταλισμό.

Και αυτό σε αντίθεση με το αγγλοσαξονικό παράδειγμα, στην Αγγλία και στις ΗΠΑ, όπου εκεί υπήρχε μια αστική εμπορική τάξη που είχε την οικονομική εξουσία και επέβαλε την εκβιομηχάνιση κάνοντας και τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις έτσι ώστε το κράτος εκεί να υπερασπίσει τα συμφέροντά τους.

Ήταν πολιτικοί οι λόγοι, η ήττα στους ναπολεόντειους πολέμους που οδήγησε την Πρωσία και την πρωσική γραφειοκρατία ως το πιο ισχυρό γερμανικό κράτος να προωθήσει την ενοποίηση όλων των γερμανικών κρατιδίων σε ένα ενιαίο εθνικό κράτος που προώθησε τη ραγδαία εκβιομηχάνιση κάτι που επετεύχθη το 1850 κάτω από την κυριαρχία της Πρωσίας ενώ στην περίπτωση της Ιαπωνίας, το ίδιο το κράτος, ο αυτοκράτορας Μέιτζι το 1868 επέβαλε την εκβιομηχάνιση και τις

κεφαλαιοκρατικές σχέσεις μετατρέποντας την Ιαπωνία από ένα φεουδαρχικό κράτος σε ένα σύγχρονο βιομηχανικό καπιταλιστικό κράτος.

Και οι δύο αυτές χώρες εξελίχθηκαν σε ισχυρά βιομηχανικά ανεπτυγμένα κράτη με ιμπεριαλιστικές τάσεις και ήρθαν σε σύγκρουση με τις παλιές και νέες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις, π.χ. Αγγλία, Γαλλία, ΗΠΑ γεγονός, που κατέληξε σε 2 παγκόσμιους πολέμους στο πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα.

Ακόμα κι η σύγχρονη ιστορική εμπειρία έχει διαψεύσει την μαρξιστική θέση ότι το κράτος είναι απλά το όργανο της κυρίαρχης οικονομικά τάξης καθώς Κράτος και Κεφάλαιο είναι ένα αδιαχώριστο εξουσιαστικό σύμπλεγμα.

Άρα η ανατροπή τους είναι αδιαχώριστη και δεν προηγείται κατά το μαρξιστικό ερμηνευτικό σχήμα, πρώτα η εξάλειψη των κεφαλαιοκρατικών σχέσεων που θα κάνει στη συνέχεια άχρηστη την ύπαρξη του κρατικού μηχανισμού σε δεύτερο χρόνο. Η εξάλειψη τόσο του κράτους και των σχέσεων ιεραρχίας και κυριαρχίας, όσο και η εξάλειψη των κεφαλαιοκρατικών σχέσεων και της οικονομίας της αγοράς είναι κάτι ενιαίο και άρρηκτα συνδεδεμένο.

Ακόμα και το παράδειγμα της Κίνας που από ένα καθεστώς αποκλειστικά γραφειοκρατικού καπιταλισμού, όπου το κράτος μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '90 ήταν ο μοναδικός καπιταλιστής, ο μοναδικός τραπεζίτης, ο μοναδικός ρυθμιστής της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, από τις αρχές της δεκαετίας του '90 –μετά την εξέγερση της Τιεν Αν Μεν– άνοιξε την οικονομία της στην ελεύθερη αγορά της Δύσης, εμφανίστηκε μια δυτικού τύπου κινεζική αστική τάξη χωρίς όμως το κράτος να ακολουθήσει μια γενικευμένη πολιτική ιδιωτικοποίησης όπως έγινε στην πρώην Σοβιετική Ένωση και στην ανατολική Ευρώπη, κρατώντας στα χέρια του ένα μεγάλο και βασικό μέρος της οικονομίας.

Η Κίνα είναι ένα μικτό καθεστώς κρατικού και ιδιωτικού καπιταλισμού, με την δικτατορία της κομμουνιστικής κομματικής γραφειοκρατίας άθικτη –μια χώρα με 2 συστήματα– και έχει μετατραπεί στο παγκόσμιο εργοστάσιο και την 2^η βιομηχανική δύναμη μετά τις ΗΠΑ.

Το παράδειγμά της διαψεύδει τις κλασικές μαρξιστικές θέσεις για τον ρόλο του κράτους ως εποικοδόμημα της οικονομικά άρχουσα τάξης αφού στην “κομμουνιστική” Κίνα το κράτος ήταν και είναι η άρχουσα τάξη μαζί με τους ιδιώτες καπιταλιστές και τις πολυεθνικές όπως επίσης διαψεύδει και το ρόλο της ατομικής ιδιοκτησίας των μέσων παραγωγής στον καπιταλισμό αφού εκεί ένα μεγάλο μέρος των μέσων παραγωγής παραμένει στα χέρια του κράτους-εργοδότη.

Τα επαναστατικά εγχειρήματα της εποχής μας, το κίνημα των Ζαπατίστας που έγινε γνωστό από την εμφάνιση του EZLN την πρωτοχρονιά του 1994 στην Τσιάπας του Ν.Α Μεξικού και η Ομοσπονδία της Β. Συρίας που προέκυψε από την Επανάσταση στη Ροζάβα που ξεκίνησε από το Κομπάνι στις 19 Ιουλίου 2012, διαψεύδουν τις κλασικές μαρξιστικές θέσεις για τον ρόλο της ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων ως προϋπόθεση για μια επανάσταση και το ρόλο της “δικτατορίας του προλεταριάτου” και του “εργατικού κράτους” ως μεταβατικού σταδίου.

Τα εγχειρήματα αυτά λαμβάνουν χώρα σε περιοχές μη ανεπτυγμένες βιομηχανικά και χωρίς οι δυνάμεις της ελεύθερης αγοράς να έχουν κυριαρχήσει ενώ η συντριπτική πλειοψηφία των κοινωνιών αυτών είναι χωρικοί - αγρότες.

Τόσο οι Ζαπατίστας που έχουν την αρχέγονη παράδοση των κοινοτικών γαιών (ejidos) όσο και το εγχείρημα του Δημοκρατικού Συνομοσπονδισμού στη Βόρεια Συρία προωθούν ένα μη κρατικό και κοινοτιστικό μοντέλο οργάνωσης που στηρίζεται στην Κοινότητα-Κομμούνα ως το κύτταρο της νέας κοινωνικής οργάνωσης, στην άμεση δημοκρατία, δηλαδή στο τρόπο λήψης των αποφάσεων από τις λαϊκές συνελεύσεις στους δήμους, εκλογή συμβουλίων και στον φεντεραλισμό (ομοσπονδιοποίηση), απορρίπτοντας τον συγκεντρωτισμό του έθνους - κράτους.

ΜΕΤΑΔΟΜΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΡΧΙΣΜΟΣ

Τις τελευταίες δεκαετίες, κυρίως από την εξέγερση του Μάη του 1968 και μετά, έχουν εκφραστεί κάποιες απόψεις που “υποβαθμίζουν” το ζήτημα της κεντρικής εξουσίας, δηλαδή του κράτους, διατυπώνοντας τη θέση ότι το σύγχρονο σύμπλεγμα εξουσίας και οι σχέσεις που αυτό αναπαράγει είναι πολύ πιο σύνθετο, πιο διάχυτο και πιο διαβρωτικό απ’ ότι ήταν ο κρατικός μηχανισμός την εποχή της ανάπτυξης των εθνών-κρατών τον 19^ο αιώνα, εποχή που άσκησε και την κριτική του ο κλασικός αναρχισμός στο κράτος.

Αυτές οι απόψεις οι οποίες έχουν επηρεάσει αρκετά τα 26 σύγχρονα αντιεξουσιαστικά κινήματα, συνιστούν ένα φιλοσοφικό ρεύμα που έχει ονομαστεί μεταδομισμός το οποίο είχε κύριους εκφραστές διανοούμενους της σύγχρονης γαλλικής φιλοσοφικής σχολής (π.χ. Φουκώ). Οι θέσεις των μεταδομιστών αφορούν τα χαρακτηριστικά της εξουσίας και των σχέσεων που αναπαράγει σήμερα, έχουν ασκήσει κριτική στην μαρξιστική ερμηνεία της εξουσίας, όμως η γενικότερη απόρριψη των θέσεων του Διαφωτισμού σύμφωνα με τις οποίες ο άνθρωπος είναι από τη φύση του ένα ορθολογικό, θετικό και αυτόνομο υποκείμενο, οδήγησε και στην απόρριψη της θεμελιακής ουσιοκρατικής θέσης του κλασικού αναρχισμού σύμφωνα με την οποία ο άνθρωπος από τη φύση του τείνει προς την αλληλοβοήθεια, την συνεργασία και την αλληλεγγύη (βλ. Κροπότκιν – «Η Αλληλοβοήθεια»).

Σύμφωνα με την ουσιοκρατική θέση του κλασικού αναρχισμού, είναι η εξουσία και πιο συγκεκριμένα η ύπαρξη του κράτους που προκαλεί κοινωνικούς και ταξικούς διαχωρισμούς, αλλοτριώνει τους ανθρώπους και θέτει εμπόδια στην πραγμάτωση της αληθινής φύσης των ανθρώπων που είναι η αλληλοβοήθεια, η συνεργασία και η αλληλεγγύη. Άρα η ανατροπή του κράτους και η κοινωνική επανάσταση με την έννοια μιας καθολικής επαναστατικής διαδικασίας που αγκαλιάζει όλη την κοινωνία είναι πρωταρχική προτεραιότητα για τους αναρχικούς.

Οι μεταδομιστές μέσα από την δική τους αντιεξουσιαστική οπτική απορρίπτουν αυτή την ουσιοκρατική θέση περί αληθινής φύσης του ανθρώπου, ισχυρίζονται ότι η εξουσία δεν αφορά μόνο το κράτος, δεν είναι έξω από τους ανθρώπους αλλά έχει διαχυθεί και αποκεντρωθεί σε όλο το

κοινωνικό πεδίο και σε όλες τις σχέσεις, από το σχολείο, το στρατό, το εργοστάσιο, τις διαπροσωπικές σχέσεις, την σεξουαλικότητα κλπ.

Παίρνοντας κατά γράμμα αυτή την οπτική η οποία δεν στερείται βάσης, τα σύγχρονα “νεοαναρχικά” και αντιεξουσιαστικά κινήματα σε ένα μεγάλο βαθμό απορρίπτουν έναν αγώνα που στρέφεται εναντίον της καρδιάς της εξουσίας, δηλαδή εναντίον του συγκεντρωτικού κράτους με σκοπό την ανατροπή του και υιοθετούν δράσεις που αφορούν κυρίως τοπικούς αγώνες ή αγώνες εναντίον κάποιων συγκεκριμένων μορφών εξουσίας, εναντίον δομών που αναπαράγουν την ιεραρχία και την κυριαρχία, π.χ. μιλιταρισμός, εκμετάλλευσης της φύσης, πατριαρχία - σεξισμός, κλπ.

Γι’ αυτά τα κινήματα δεν υπάρχει κέντρο πια στην εξουσία, άρα δεν υπάρχουν σήμερα Χειμερινά Ανάκτορα να καταληφθούν ή να καταστραφούν. Δεν έχει σημασία πια να μιλάμε για κοινωνική επανάσταση με την έννοια της καθολικής επαναστατικής διαδικασίας και της ανατροπής του κράτους όπως πρότεινε ο κλασικός αναρχισμός αλλά για μερικούς ή τοπικούς αγώνες που αφορούν συγκεκριμένους τομείς του σύγχρονου συμπλέγματος εξουσίας, μέρος του οποίου είναι και το κράτος.

Τουναντίον μάλιστα, η έννοια της καθολικής επαναστατικής διαδικασίας, δηλαδή η κοινωνική επανάσταση, τους είναι “εχθρική” επικαλούμενοι το κακό παράδειγμα της Ρώσικης Επανάστασης του 1917 που κατέληξε σε ένα ολοκληρωτικό κράτος και καθεστώς.

Για όσους επικαλούνται τις μεταδομιστικές θέσεις, δεν υπάρχει αληθινή φύση του ανθρώπου, δεν υπάρχουν ιστορικές επιστημονικές αλήθειες, δεν υπάρχει καθολικότητα στον αγώνα, υπάρχει η αποσπασματικότητα, οι αγώνες που είναι τοπικοί ή στρέφονται κατά συγκεκριμένων εξουσιαστικών δομών και σχέσεων, η “επανάσταση στο τώρα”, η “επανάσταση στην καθημερινή ζωή”, η υπαρξιστική εξέγερση του ατόμου, η δημιουργία “νησίδων ελευθερίας” που θα ζήσουμε την ελευθερία στον μικρόκοσμό μας. Για αυτά τα “νεοαναρχικά” αντιεξουσιαστικά κινήματα ο κλασικός παραδοσιακός αναρχισμός και οι αντίστοιχες οργανώσεις που τον διέκριναν, π.χ. ομοσπονδίες είναι παρωχημένες αν και η πρόθεση αυτών των ρευμάτων –τουλάχιστον κάποιων εξ αυτών– είναι να εκσυγχρονίσουν τον αναρχισμό μέσα στις σημερινές συνθήκες (βλ. Τόμας Ιμπάνιεθ «Ο Αναρχισμός σε κίνηση») ή η τάση του εξεγερτικού αναρχισμού που εισήγαγε ο σύντροφος Αλφρέντο Μαρία Μπονάνο στην Ιταλία την δεκαετία του 1980.

Η ανάλυση των λεγόμενων μεταδομιστών ότι η εξουσία δεν βρίσκεται έξω από τον άνθρωπο, ότι η εξουσία έχει διαχυθεί σε όλους τους κοινωνικούς τομείς αίροντας την διάκριση μεταξύ κοινωνίας και εξουσίας (όπως προέβαλλε ο κλασικός αναρχισμός), ότι οι μηχανισμοί και οι λειτουργίες της εξουσίας στις νεώτερες κοινωνίες είναι πιο σύνθετες, πιο διάχυτες και πιο διαβρωτικές απ’ ότι αναγνώριζε η επαναστατική πολιτική παράδοση στην οποία συμπεριλαμβάνεται και ο κλασικός αναρχισμός, χωρίς να είναι αβάσιμη, δεν αίρει όμως σε καμία περίπτωση την σημασία του κεντρικού συγκεντρωτικού εξουσιαστικού μηχανισμού του κράτους, του έθνους-κράτους, μέσα στο σημερινό παγκοσμιοποιημένο δίκτυο-σύμπλεγμα εξουσίας και δεν αίρεται η σημασία της ανατροπής του στα πλαίσια μιας

επαναστατικής διαδικασίας για την κοινωνική απελευθέρωση από τα δεινά του σημερινού συμπλέγματος εξουσίας, δηλαδή του κρατικο-καπιταλιστικού συμπλέγματος.

Μήπως το κράτος ως η μήτρα της κυριαρχίας και ιεραρχίας δεν είναι ο μηχανισμός που αναπαράγει την κυριαρχία και την ιεραρχία στις υποδομές που έχει στην διαχείρισή του, στον στρατό, το σχολείο, το εργοστάσιο, τη φυλακή κλπ;

Μήπως ο στρατός δεν είναι δημιούργημα του κράτους;

Μήπως η εργοστασιακή και εργασιακή πειθαρχία, η σχέση διευθυντή-εργατών ή η σχέση επιστάτη-εργατών, η σχέση προϊσταμένου-υπαλλήλου δεν αναπαράγει τη σχέση διοικούντων-διοικουμένων που ήταν η βάση πάνω στην οποία δημιουργήθηκε το Κράτος;

Δεν ισχύει το ίδιο για την εκπαίδευση, το σχολείο, τη φυλακή όπου αναπαράγεται η σχέση διευθυντή-διευθυνόμενων; Η μόνη εξαίρεση είναι η πατριαρχία η οποία προϋπήρχε του κράτους.

Το ότι το κράτος και η κοινωνία είναι δύο αλληλοτροφοδοτούμενα πράγματα, όπου οι πάσης φύσεως κοινωνικοί διαχωρισμοί –συμπεριλαμβανομένων και των ταξικών– καθώς και οι αλλοτριώσεις τρέφουν το κράτος, δεν είναι κάτι εντελώς νέο αλλά διαχρονικό παρά την πολυπλοκότητα των σημερινών μηχανισμών εξουσίας που επισημαίνουν οι μεταδομιστές.

Η έμφαση που δίνουν περισσότερο τα σύγχρονα “νεοαναρχικά” και αντιεξουσιαστικά κινήματα σε τοπικούς αγώνες ή σε δράσεις εναντίον συγκεκριμένων τομέων που αναπαράγουν εξουσιαστικές σχέσεις, π.χ. μιλιταρισμός, καταστροφή του περιβάλλοντος, πατριαρχία-σεξισμός κλπ, καταλήγουν αργά ή γρήγορα σε αδιέξοδο, δηλαδή σε οπισθοχώρηση ακριβώς λόγω της αποσπασματικότητας και της μερικότητάς τους γιατί δεν συνδέονται μεταξύ τους σε έναν αγώνα σε μια καθολική κοινωνική κλίμακα για την ανατροπή της κεντρικής εξουσίας, δηλαδή για την ανατροπή του κράτους και γενικά του κρατικο-καπιταλιστικού συμπλέγματος εξουσίας.

Κάποιοι από τους σημερινούς νεοαναρχικούς οι οποίοι χρησιμοποιούν μεταδομιστικές οπτικές για να “εκσυγχρονίσουν” τον αναρχισμό, εξέφρασαν την άποψη ότι το “παλιό επαναστατικό φαντασιακό μεταφέροντας την ψευδαίσθηση μιας δυνατής κυριάρχησης του συνόλου της κοινωνίας, κουβαλούσε μέσα του αναπόφευκτες ολοκληρωτικές αποκλίσεις, οι οποίες στην περίπτωση των πολιτικών που εμπνέονταν από το μαρξισμό μεταφράζονται σε πράξεις, ενώ στην περίπτωση του αναρχισμού σκιαγράφονταν με τρόπο αχνό αλλά ορατό.

Εξάλλου, κάτω από το λάβαρο ενός οικουμενισμού ο οποίος όπως όλοι οι οικουμενισμοί, δεν ήταν παρά μια καλυμμένη ιδιαιτερότητα, το φαντασιακό αυτό απέκρυπτε μια θέληση ισοπέδωσης των διαφορών εντός ενός σχεδίου το οποίο ισχυριζόμενο ότι μπορεί να εφαρμοστεί για όλους, αρνούνταν στην πράξη τον θεμιτό πλουραλισμό των επιλογών και των πολιτικών αξιών.

Τέλος σε αυτό το φαντασιακό ήταν τόσο βαθιά ενσωματωμένες οι μεσσιανικές αναθυμιάσεις μιας εσχατολογίας, η οποία προωθούσε την υποταγή της ζωής στην υπόσχεση του ζην και δικαιολογούσε στο όνομα μιας

αφαίρεσης κάθε οδύνη και στέρση, ώστε παρεμποδιζόταν η άσκηση κάθε κριτικής σκέψης” (βλ. Τόμας Ιμπάνιεθ - «Ο Αναρχισμός σε κίνηση»).

Αν για τον μαρξισμό-λενινισμό και με βάση την εμπειρία της κατάληξης της Ρώσικης Επανάστασης, είναι βάσιμη αυτή η κριτική, σίγουρα αδικεί τον κλασικό αναρχισμό τσουβαλιάζοντάς τον με βάση και την εμπειρία του ισπανικού αναρχισμού και της Ισπανικής Επανάστασης του 1936-’39.

Παρακάτω ο Ιμπάνιεθ αναφέρει:

“Όμως η έννοια της επανάστασης έχει επανακαθοριστεί σε βάθος, σε μια οπτική εντελώς παροντιστική, μέσα στην οποία η ιδέα της ριζικής ρήξης διαιωνίζεται χωρίς όμως εσχατολογικές προοπτικές. Αντιθέτως, τίποτα δεν μπορεί να μετατεθεί για την επόμενη μέρα της επανάστασης διότι εκείνη δεν τοποθετείται στο μέλλον.

Μοναδικό της σπίτι είναι το παρόν και παράγεται σε κάθε χώρο και σε κάθε στιγμή που κατορθώνουμε να αφαιρέσουμε από τον έλεγχο του συστήματος”.

“Κανένα εναλλακτικό σύστημα δεν χρειάζεται για να απορρίψουμε αυτό που μας έχει επιβληθεί”.

“Η προοπτική ενός συνολικού μετασχηματισμού που θα γεννήσει μια νέα κοινωνία δεν αποτελεί πλέον σήμερα το στοιχείο εκείνο που προσδίδει δυναμισμό στους αγώνες. Επίσης όσοι αγώνες προβάλλουν μια τέτοια αξίωση συνολικής αλλαγής εμπνέουν δυσπιστία, διότι φέρεται να αναπαράγουν ότι ακριβώς ισχυρίζονται ότι πολεμούν”.

Στο κεφάλαιο “Η οικοδόμηση του παρόντος και ο δημιουργικός αναρχισμός”, ο συγγραφέας του «Ο Αναρχισμός σε κίνηση» αποσαφηνίζει τα χαρακτηριστικά που πρέπει κατά την γνώμη του να έχει ένα σύγχρονο αναρχικό κίνημα:

“Η επιτυχία που γνωρίζει ο σύγχρονος αναρχισμός οφείλεται προφανώς στο χαρακτηριστικό του ενδιαφέρον που έχει για τον μετασχηματισμό του παρόντος και τον επαναπροσδιορισμό της επανάστασης, όχι ως μια μελλοντική πραγματικότητα αλλά ως κάτι που πρέπει να γεννηθεί εντός των σημερινών αγώνων και των μορφών ζωής που δημιουργούν.

Για να ανταποκριθεί στο στοίχημά του με το παρόν, ο αναρχισμός οφείλει να χτίσει εντός της σημερινής πραγματικότητας, εναλλακτικές και επιτεύγματα τα οποία μας επιτρέπουν να ζούμε, έστω και μερικώς, σε μια άλλη κοινωνία που υφαίνει άλλες κοινωνικές σχέσεις και δημιουργεί έναν άλλο τρόπο ζωής. Τα επιτεύγματα αυτά ποικίλουν: αυτοδιαχειριζόμενοι χώροι, δίκτυα ανταλλαγής και αλληλοβοήθειας, καταλήψεις και συνεργατικές κάθε είδους. Οι υποσχέσεις της επανάστασης εξομαλύνονται επομένως στο παρόν και δεν γίνονται λευκές επιταγές.

Πετυχαίνοντας όλα αυτά τα συγκεκριμένα έργα, τα οποία τροποποιούν το παρόν και μας επιτρέπει να αλλάξουμε και εμείς οι ίδιοι, ο αναρχισμός γνωρίζει αδιαμφισβήτητη επιτυχία σε ορισμένα κομμάτια της νεολαίας που αρνούνται τη σημερινή κοινωνία”.

Φυσικά κανείς δεν θα μπορούσε να διαφωνήσει με την δημιουργία αυτοδιαχειριζόμενων χώρων, καταλήψεων, συνεργατικών ή δικτύων ανταλλαγής και αλληλοβοήθειας.

Όμως η διαχωριστική γραμμή που μπαίνει ανάμεσα στη δημιουργία “νησίδων ελευθερίας” και σε έναν ευρύτερο αγώνα, που μπορεί και να συνδέει όλα αυτά τα αυτοοργανωμένα εγχειρήματα, για την ανατροπή του κράτους και του κεφαλαίου, για μια επανάσταση σε μια οικουμενική κοινωνική κλίμακα είναι ψευδής και ουσιαστικά υπονομεύει το ρεαλιστικό των αναρχικών προτάσεων για μια άλλη κοινωνική οργάνωση, ακρατική και αταξική.

Επίσης η ίδια η ιστορική εμπειρία του ισπανικού-ελευθεριακού κινήματος και της Ισπανικής Επανάστασης που είναι μέρος της κληρονομιάς του κλασικού αναρχισμού διαψεύδει την οπτική ότι ο κλασικός αναρχισμός ήταν εσχατολογικός, ότι μιλούσε για μια επανάσταση σε ένα απώτερο και απροσδιόριστο μέλλον.

Αντιθέτως και δομές αυτοοργανωμένες δημιούργησε πριν το 1936 όπως τα ελευθεριακά σχολεία που υιοθέτησαν την παιδαγωγική μέθοδο του Φρανσίσκο Φερρέρ και στέκια-κοινωνικά κέντρα όπως «τα Αθήναια», ενώ τα συνδικάτα ήταν οι οργανώσεις αγώνα της εργατικής τάξης.

Οι κλασικοί αναρχικοί-ελευθεριακοί σε εποχές πολύ πιο “συντηρητικές”, με τον “επαναστατικό” τρόπο ζωής τους χωρίς να περιμένουν την ημέρα της ανατροπής του κράτους, αποδείχθηκαν πρωτοπόροι στην εποχή τους και απέρριπταν τα συντηρητικά κοινωνικά ήθη της εποχής.

Η οικολογία, η ελευθεριακή παιδαγωγική μέθοδος, η γυναικεία χειραφέτηση, οι ελεύθερες σχέσεις εκτός γάμου, η απόρριψη βλαβερών συνηθειών που σήμερα θεωρούνται μάστιγα όπως ο αλκοολισμός και το κάπνισμα, ήταν τρόπος ζωής των “κλασικών” αναρχικών, κυρίως στην Ισπανία.

Οι αναρχικοί πάντα κατηγορούνταν για τον αυθορμητισμό³⁰ τους, για βολонταρισμό, γιατί βιάζονταν να κάνουν τις ιδέες τους πράξη στο “εδώ και τώρα”.

Η οπτική της προώθησης δημιουργίας “νησίδων ελευθερίας” και η “επανάσταση στην καθημερινή ζωή” και τις καθημερινές σχέσεις όταν γίνεται σε αντίθεση με τον επαναστατικό αγώνα για την ανατροπή του κράτους σε μια κοινωνική οικουμενική κλίμακα, είναι προδιαγραμμένο ότι δεν θα αντέξει στο χρόνο και ή θα κατασταλούν και θα καταστραφούν οι “νησίδες ελευθερίας” ή θα αφομοιωθούν.

Ακόμα και οι σύντροφοι Ιμπάνιεθ και Μπούκτσιν ενώ έχουν την οπτική και το πρόταγμα της δημιουργίας αυτοδιαχειριζόμενων εγχειρημάτων ή κομμουναλιστικών (βλ. Μπούκτσιν), γνωρίζουν τον κίνδυνο ότι το κράτος είναι δύσκολο να ανεχθεί τον πολλαπλασιασμό τέτοιων “νησίδων ελευθερίας” και θα ενεργήσει κατασταλτικά πριν τα πράγματα φθάσουν σε επικίνδυνο σημείο.

“Πράγματι, το σύστημα δεν μπορεί να ανεχθεί την ύπαρξη ενός “εκτός”, ούτε ότι κομμάτια της κοινωνίας θα διαφεύγουν του ελέγχου του. Θα ήταν λοιπόν παράλογο να σκεφτούμε ότι οι χώροι που αποσπώνται από το σύστημα μπορούν να πολλαπλασιαστούν σε τέτοιο βαθμό ώστε να κατορθώσουν να το εξαρθρώσουν και να το ανατρέψουν προοδευτικά. Οι νησίδες ελευθερίας αποτελούν κίνδυνο και το σύστημα δείχνει τα νύχια του πολύ πριν η απειλή μεγαλώσει.

Αυτό δείχνει και τα όρια της φιλοδοξίας να αλλάξουμε την κοινωνία μέσα από τη δημιουργία μιας άλλης κοινωνίας στο κέλυφος της υπάρχουσας”. (βλ. Τόμας Ιμπάνιεθ - «Ο Αναρχισμός σε κίνηση»)

Τηρουμένων των αναλογιών θα μπορούσε να διατυπωθεί ότι ένας από τους λόγους που απέτυχαν επαναστατικά εγχειρήματα του παρελθόντος, π.χ. η Παρισινή Κομμούνα και η Ισπανική Επανάσταση, ήταν ότι σε εθνική ή και σε πλανητική κλίμακα αποτελούσαν νησίδες ελευθερίας περικυκλωμένες από ένα απροκάλυπτα εχθρικό κρατικο-καπιταλιστικό κόσμο.

Η Παρισινή Κομμούνα κράτησε μόνο 2 μήνες γιατί ήταν μια επανάσταση περιορισμένη σε μια πόλη και το παράδειγμά της δεν επεκτάθηκε στην υπόλοιπη Γαλλία με αποτέλεσμα να πνιγεί στο αίμα από το γαλλικό κράτος του Θιέρσου και των Βερσαλλιών ενώ στην Ισπανική Επανάσταση του 1936-’39 –μια επανάσταση που ξέσπασε σε μια περίοδο ανόδου του διεθνούς φασισμού και ήττας του διεθνούς εργατικού κινήματος– τα εγχειρήματα των αναρχικών, κοινωνικοποίηση των μέσων παραγωγής και αυτοδιαχείριση-αυτοδιεύθυνση στον βιομηχανικό τομέα ήταν περιορισμένα στην Καταλονία, Βαρκελώνη και σε κάποιες περιοχές της Χώρας των Βάσκων, Αστουριών ή στο Αλικάντε ενώ οι αγροτικές κολεκτίβες αγκάλιασαν όχι το σύνολο αλλά ένα μεγάλο κομμάτι της “δημοκρατικής” ζώνης, στην Καταλονία, στην Αραγονία, Λεβάντε, Καστίλη, Ανδαλουσία όμως οι αντεπαναστατικές “δημοκρατικές” δυνάμεις (σταλινικοί-κομμουνιστές, σοσιαλιστές, φιλελεύθεροι) προσπαθούσαν να τα περιορίσουν και να καταστρέψουν αυτά τα εγχειρήματα.

Η αποσπασματικότητα και ο περιορισμός των εγχειρημάτων μας εφόσον δεν έχουμε την πρόθεση να καταστρέψουμε το κράτος και να καταλάβουμε το 100% του κοινωνικού εδάφους, αργά ή γρήγορα θα αποβούν μοιραία γιατί έρχονται σε αντίθεση με την μονοπωλιακή και συγκεντρωτική φύση του κρατικο-καπιταλιστικού συμπλέγματος εξουσίας που έχει την πρόθεση να ελέγχει τα πάντα, από την οικονομία αλλά και κάθε πτυχή της κοινωνικής ζωής.

Επίσης το ότι “κανένα εναλλακτικό σύστημα δεν χρειάζεται για να απορρίψουμε αυτό που μας έχει ήδη επιβληθεί”, είναι κάτι που αδικεί τα ίδια τα επιτεύγματα της Ισπανικής Επανάστασης του 1936-’39 γιατί αυτά τα επιτεύγματα, οι εργατικές και αγροτικές κολεκτίβες-κομμούνες ήταν αποτέλεσμα της θεώρησης του μοντέλου του ελευθεριακού κομμουνισμού που είχαν οι “κλασικοί” Ισπανοί αναρχικοί, με την Κομμούνα ως το κύτταρο της νέας κοινωνίας που οραματίζονταν και το οποίο αποτυπώθηκε έστω και αδρά στο συνέδριο της CNT στη Σαραγόσα τον Μάιο του 1936, 2 μήνες πριν το φρανκικό πραξικόπημα.

Το τότε επαναστατικό αναρχικό-ελευθεριακό κίνημα είχε ένα εναλλακτικό σύστημα να προτείνει και το έκανε πράξη όταν του δόθηκε η ευκαιρία και αυτό είναι ή θα έπρεπε να είναι μία τεράστια παρακαταθήκη και κληρονομιά για τους σημερινούς αγωνιστές.

Το πιο τρανταχτό παράδειγμα σήμερα όμως που αποδεικνύει ότι ένα απελευθερωτικό επαναστατικό κίνημα πρέπει να έχει προτάσεις και θέσεις, δηλαδή ένα εναλλακτικό μοντέλο για το πώς θα είναι η νέα κοινωνία που

προτίθεται να δημιουργήσει, είναι το επαναστατικό εγχείρημα στη Ροζάβα, στη Βόρεια Συρία. Το κουρδικό επαναστατικό κίνημα είχε επεξεργαστεί την θεώρηση του Δημοκρατικού Συνομοσπονδισμού και της Δημοκρατικής Αυτονομίας μία δεκαετία πριν το ξέσπασμα του συριακού εμφυλίου πολέμου το 2011 και την έναρξη της Επανάστασης στις 19 Ιουλίου 2012 στη πόλη Κομπάνι της Ροζάβα, που ξεκίνησε με μια μάλλον “κλασική” επαναστατική διαδικασία, την ένοπλη κατάληψη των κτιρίων του καταρρέοντος καθεστώτος Άσαντ από τους YPG τις Λαϊκές Δυνάμεις Προστασίας.

Ο Δημοκρατικός Συνομοσπονδισμός και η Δημοκρατική Αυτονομία που εφαρμόζονται εκεί καταφέρνουν να συνδυάζουν και να συνδέσουν σε μια κοινή απελευθερωτική προοπτική όλα όσα αποτελούν αποσπασματικές δράσεις για τα αντιεξουσιαστικά κινήματα της Δύσης: τη γυναικεία χειραφέτηση, την οικολογία, την αυτοδιαχείριση, την άμεση δημοκρατία.

Το επαναστατικό εγχείρημα στη Ροζάβα - Β. Συρία διαψεύδει την οπτική ότι “κανένα εναλλακτικό σύστημα δεν χρειάζεται για να απορρίψουμε αυτό που μας έχει επιβληθεί”, διαψεύδει την οπτική της αποσπασματικότητας που χαρακτηρίζει την δράση στα αντιεξουσιαστικά κινήματα της Δύσης που δίνουν έμφαση σε τοπικούς αγώνες ή σε κάποιες μορφές εξουσίας, διαψεύδει την οπτική ότι, “η προοπτική ενός καθολικού μετασχηματισμού που θα γεννήσει μια νέα κοινωνία δεν αποτελεί πλέον σήμερα το στοιχείο εκείνο που προσδίδει δυναμισμό στους αγώνες....”.

Αντίθετα, ακριβώς το γεγονός ότι ένα επαναστατικό εγχείρημα με την χρήση πιο “κλασικών” μέσων, π.χ. ένοπλος αγώνας και ένοπλη αυτοάμυνα –που ο Μπούκτσιν θεωρούσε ανεδαφικά σήμερα– διεξάγεται σε μια εδαφική επικράτεια (Βόρεια Συρία) επηρεάζοντας τη ζωή εκατομμυρίων ³² ανθρώπων διαφορετικής εθνικής, θρησκευτικής και πολιτισμικής προέλευσης, προωθώντας ένα μη κρατικό συνομοσπονδιακό πολυεθνικό μοντέλο, είναι αυτό που παρακίνησε και ενέπνευσε πολλούς αναρχικούς-ελευθεριακούς από Ευρώπη και Αμερική να πάνε εκεί και να πολεμήσουν ως εθελοντές στο πλευρό των επαναστατών και κάποιοι έδωσαν την ζωή τους για αυτό το εγχείρημα όπως ακριβώς έγινε και στην Ισπανία το 1936. Είναι η πρώτη φορά μετά σχεδόν από 70 χρόνια, μετά την Ισπανική Επανάσταση και δύο σχεδόν δεκαετίες μετά την εμφάνιση του EZLN στην Τσιάπας που παρουσιάζεται ένα επαναστατικό εγχείρημα που προωθεί ένα μη κρατικό μοντέλο κοινωνικής οργάνωσης. Γι’ αυτό και έχει τεράστια σημασία.